

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/70/2007

OCENA SKUTKÓW PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UE PO TRZECH LATACH CZŁONKOSTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

SPIS TREŚCI

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UE.....	1
OGÓLNE OCENY SKUTKÓW CZŁONKOSTWA.....	2
POSTRZEGANE POZYTYWNE I NEGATYWNE SKUTKI INTEGRACJI	6
OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH SKUTKÓW AKCESJI.....	10
OCENA SKUTKÓW AKCESJI DLA SYTUACJI POLSKI W ŚWIECIE.....	15
OCENA CYWILIZACYJNO-KULTUROWYCH SKUTKÓW AKCESJI.....	16
POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI POLAKÓW PO PRYZYSTĄPIENIU DO UE.....	20
KTO ZYSKUJE, A KTO TRACI NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?.....	20
OCENA SKUTKÓW INTEGRACJI A POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UE.....	23

Po niemal trzech latach od momentu uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej po raz kolejny zebraliśmy społeczne oceny dotychczasowych skutków integracji i prześledziliśmy zmiany, jakie zaszły w opiniach na ten temat w całym okresie przynależności do Wspólnoty.

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UE

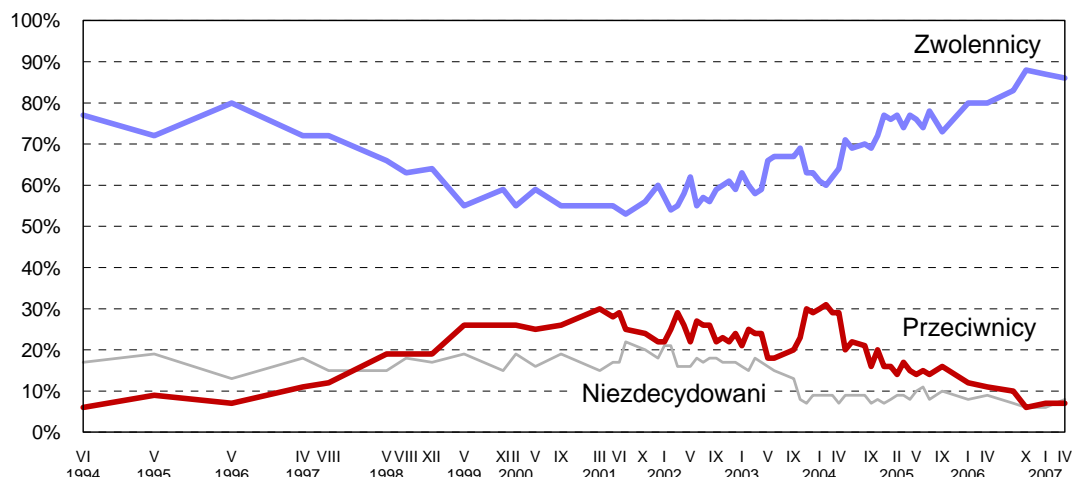
Utrzymuje się bardzo wysokie poparcie społeczne dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej¹. Do zwolenników obecności naszego kraju w UE zalicza się obecnie 86% Polaków, a do jej przeciwników jedynie nieliczni (7%). Oznacza to, że w ciągu ostatnich trzech lat, czyli od kwietnia 2004 roku, odsetek osób popierających członkostwo naszego kraju w tej organizacji wzrósł o 22 punkty. O tyle samo punktów zmniejszył się odsetek przeciwników obecności Polski w Unii Europejskiej. Warto podkreślić, że Polska jest jednym z niewielu krajów, w których nie zarejestrowano tzw. szoku postakcesyjnego, wyrażającego się w spadku poparcia dla członkostwa.

Tabela 1

Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	VI	VIII	IX	X	XI	XII	II	III	IV	V	VI	VII	IX	I	IV	VIII	X	I	IV
	2004						2005						2006				2007		
	w procentach																		
Zwolennicy	69	70	69	72	77	76	77	74	77	76	74	78	73	80	80	83	88	87	86
Przeciwnicy	22	21	21	20	16	16	14	17	15	14	15	14	16	12	11	10	6	7	7
Niezdecydowani	9	9	10	8	7	8	9	9	8	10	11	8	10	8	9	7	6	6	8

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (203) zrealizowano w dniach od 30 marca do 2 kwietnia 2007 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. STOSUNEK DO INTEGRACJI WŚRÓD OGÓLU BADANYCH

Poparcie dla członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej jest powszechne nie tylko w skali całego społeczeństwa, ale zdecydowanie dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych.

Akceptacja integracji przeważa również w elektoratach wszystkich partii cieszących się obecnie największym poparciem społecznym.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdeterminowani
	w procentach		
PO	94	3	3
LiD	93	1	6
PSL	92	0	8
PiS	92	6	2

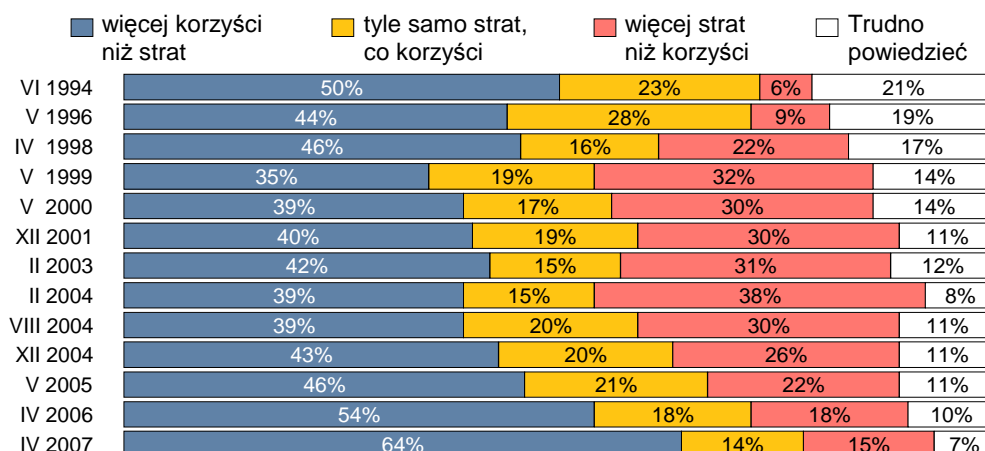
* Ze względu na małą liczebność w badanej próbie zwolenników LPR i Samoobrony nie zamieszczamy danych dotyczących elektoratów tych partii

OGÓLNE OCENY SKUTKÓW CZŁONKOSTWA

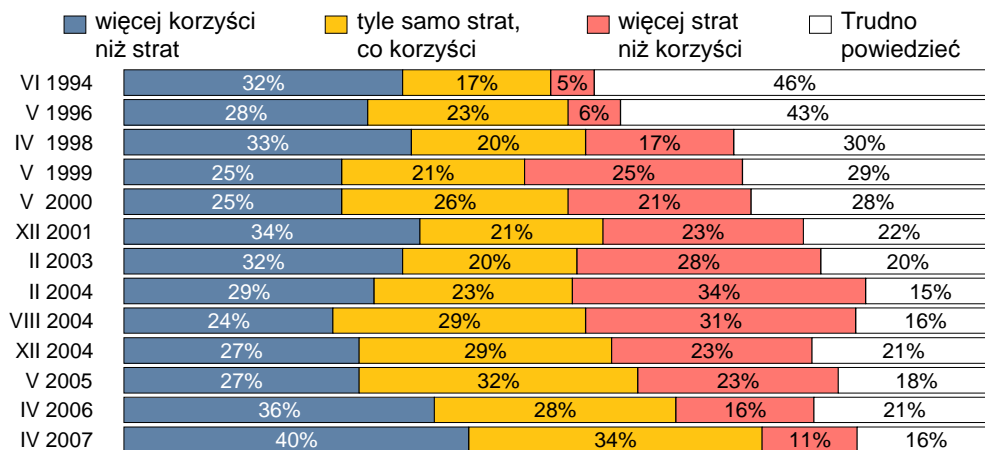
Z każdym rokiem coraz więcej Polaków docenia korzyści wynikające z przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej.

RYS. 2

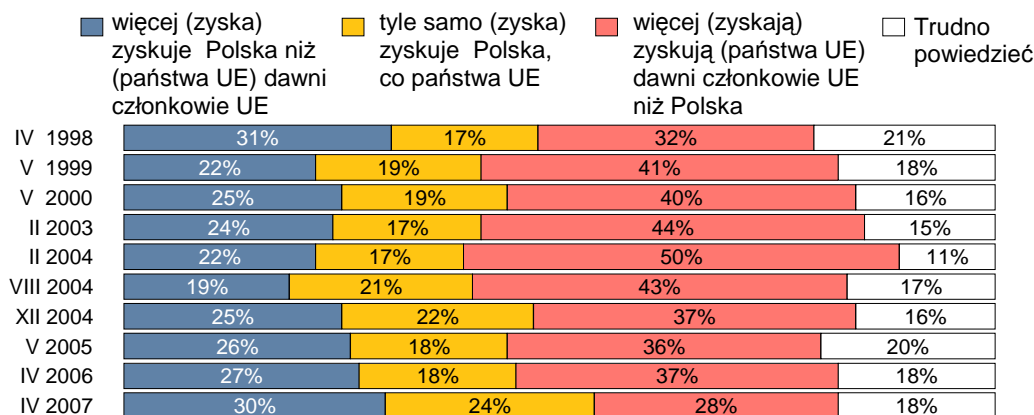
Integracja z Unią Europejską (przyniesie) przynosi Polsce:

Integracja z Unią Europejską (przyniesie) przynosi Panu(i) osobiście:

Na przystąpieniu do Unii Europejskiej:

Po trzech miesiącach członkostwa Polski w Unii Europejskiej, czyli w sierpniu 2004 roku, przekonanie, że integracja przynosi naszemu krajowi więcej korzyści niż strat, wyrażało 39% badanych, pół roku po akcesji – 43%, rok po rozszerzeniu Unii – 46%, dwa lata od tego momentu – 54%, a obecnie – po niemal trzech latach członkostwa – opinię taką podziela prawie dwie trzecie Polaków (64%). Jednocześnie maleje odsetek osób negatywnie oceniających efekty członkostwa. Trzy miesiące po rozszerzeniu UE raczej krytycznie wypowiadało się o skutkach integracji 30% badanych, obecnie zaś o połowę mniejsza grupa (15%). Tym samym po niemal trzech latach obecności Polski w Unii Europejskiej liczba osób przekonanych, że integracja przynosi naszemu krajowi więcej korzyści niż strat, jest ponad czterokrotnie większa niż liczba tych, które wyrażają przeciwną opinię.

Doświadczenie osobistych korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej jest zdecydowanie rzadsze niż przekonanie o pozytywnym bilansie integracji dla Polski. Niemniej jednak także w tym wymiarze oceny skutków akcesji są coraz lepsze. Trzy miesiące po rozszerzeniu Unii Europejskiej więcej osób deklaroowało, że raczej straciło na wejściu Polski do tej organizacji, niż zyskało. Już pół roku po akcesji niewielką przewagę uzyskały osoby zadowolone z wpływu integracji na ich życie. Po upływie blisko dwóch lat od przystąpienia do UE ponad dwukrotnie więcej osób deklaroowało, że raczej zyskało na akcesji, niż straciło. Po blisko trzech latach obecności Polski w UE odsetek respondentów deklaruujących, że członkostwo przynosi im więcej korzyści niż strat, jest niemal czterokrotnie większy (40%) niż odsetek doświadczających raczej jego negatywnych skutków (11%).

Mimo coraz lepszych ocen efektów integracji oraz coraz powszechniejszego doświadczania jej pozytywnych skutków w wymiarze osobistym, niezmiennie w ubiegłych latach było przekonanie, że na rozszerzeniu Unii Europejskiej więcej zyskują dawni członkowie Unii niż Polska. Obecnie Polacy nie mają poczucia, że beneficjentem integracji są przede wszystkim kraje „starej” Unii. Po raz pierwszy nieco więcej osób uważa, że na rozszerzeniu Wspólnoty skorzystała głównie Polska, a nie dawni członkowie Unii Europejskiej (30%), niż sądzi, że jest odwrotnie (28%).

Przekonanie o pozytywnym bilansie trzech lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej w wymiarze ogólnokrajowym przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Wprawdzie opinie o dotychczasowych efektach integracji nadal różnicuje pozycja w strukturze społecznej, a więc wykształcenie, dochody i miejsce zamieszkania, jednak zróżnicowania te są mniejsze niż jeszcze rok temu. O tym, że członkostwo w Unii Europejskiej przynosi Polsce więcej korzyści niż strat, przekonani są najczęściej mieszkańcy

małych miast, nieprzekraczających 20 tys. ludności (71%), oraz dużych, ponadpółmilionowych aglomeracji (70%), osoby z wyższym wykształceniem (71%), badani najlepiej sytuowani – o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (86%). W grupach społeczno-zawodowych korzyści z integracji dla kraju dostrzegają przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (76%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (82%) oraz robotnicy wykwalifikowani (74%).

We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych więcej osób deklaruje, że osobiście doświadcza raczej pozytywnych skutków integracji, niż twierdzi, że dotychczasowy bilans członkostwa w UE jest dla nich negatywny. Korzyści z akcesji najczęściej odczuwają ludzie młodzi – do 34 roku życia (52%), badani z wyższym wykształceniem (57%) oraz osoby o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (55%). W grupach społeczno-zawodowych poczucie, że integracja przynosi im osobiście więcej zysków niż strat, mają najczęściej osoby zaliczające się do kadry kierowniczej i inteligencji (57%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (59%), robotnicy wykwalifikowani (53%) oraz rolnicy (58%), a spośród biernych zawodowo – uczniowie i studenci (60%) oraz gospodynie domowe (54%).

Przekonanie, że na rozszerzeniu Wspólnoty skorzystała przede wszystkim Polska, a nie dawni członkowie Unii Europejskiej, najczęstsze jest wśród ludzi młodych – do 24 roku życia (41%) oraz mających od 25 do 34 lat (37%), mieszkańców dużych miast, liczących ponad 500 tys. ludności (37%), a także wśród osób najlepiej wykształconych (41%) i najlepiej sytuowanych (39%). W grupach społeczno-zawodowych do głównych beneficjentów rozszerzenia UE najczęściej zaliczają Polskę przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (40%) oraz robotnicy wykwalifikowani (37%), a wśród biernych zawodowo – uczniowie i studenci (37%) oraz gospodynie domowe (51%).

Opinie o skutkach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej łączą się ze stosunkiem do integracji. Zwolennicy członkostwa naszego kraju w UE oceniają je lepiej niż przeciwnicy, przy czym po raz kolejny potwierdza się prawidłowość, zgodnie z którą poparcie dla integracji silniej wiąże się z pozytywną oceną jej dotychczasowych efektów w skali całego kraju (V Cramera = 0,36) niż w wymiarze osobistym (V Cramera = 0,24). Oznacza to, iż – mimo coraz częstszego doświadczenia korzyści z integracji – Polacy popierając członkostwo w UE nadal w większym stopniu kierują się przekonaniem, że jest ono korzystne dla kraju, niż poczuciem, że sami zyskują na akcesji.

Tabela 3

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Wejście Polski do UE przynosi Polsce więcej korzyści niż strat	Opinie niejednoznaczne	Wejście Polski do UE przynosi Polsce więcej strat niż korzyści	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	71	13	12	4
Przeciwnicy	16	21	49	14
Niezdecydowani	20	23	15	42

Tabela 4

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Wejście Polski do UE mnie osobiście przynosi więcej korzyści niż strat	Opinie niejednoznaczne	Wejście Polski do UE mnie osobiście przynosi więcej strat niż korzyści	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	45	33	9	13
Przeciwnicy	17	28	34	21
Niezdecydowani	6	40	12	42

POSTRZEGANE POZYTYWNE I NEGATYWNE SKUTKI INTEGRACJI

Trzeci rok z rzędu prosimy naszych respondentów o wymienienie korzystnych i niekorzystnych – ich zdaniem – skutków członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Ankietowani nie wybierają spośród gotowych odpowiedzi, ale mają możliwość samodzielnego formułowania opinii na ten temat. Zestawienie odpowiedzi z kolejnych lat pokazuje, jak zmieniały się społeczne oceny skutków integracji.

W trzecią rocznicę przystąpienia Polski do UE wśród głównych **pozytywnych efektów** członkostwa wymieniano – podobnie jak w ubiegłych latach – otwarte granice i swobodę poruszania się na obszarze Unii, korzyści dla rolnictwa i rolników oraz możliwość podejmowania przez Polaków pracy za granicą. Większe perspektywy znalezienia zatrudnienia w krajach unijnych doceniano szczególnie po dwóch latach członkostwa, obecnie zaś korzyści z tym związane budzą już więcej kontrowersji.

			CBOS
Najczęściej wymieniane korzyści związane z wejściem Polski do UE	V 2005	IV 2006	IV 2007
Otwarte granice, Europa bez granic	27%	24%	29%
Korzyści dla rolników i rolnictwa	26%	19%	29%
Praca za granicą - podejmowanie przez Polaków pracy w krajach UE	24%	39%	28%
Inwestycje drogowe, poprawa stanu dróg	4%	5%	15%
Korzyści finansowe, napływ pieniędzy z funduszy unijnych - ogólnie	4%	7%	13%
Korzyści dla całej gospodarki, poprawa stanu gospodarki	2%	3%	6%
Nowe miejsca pracy w Polsce	1%	3%	4%
Lepsze perspektywy dla ludzi młodych	3%	2%	3%
Dotacje dla gmin, rozwój inwestycji komunalnych, budowa kanalizacji, oczyszczalnie ścieków	1%	3%	3%
Korzyści dla przedsiębiorstw i przedsiębiorców	3%	3%	3%
Korzyści dla handlu wynikające ze zniesienia ceł	4%	4%	2%
Edukacja, kształcenie za granicą	4%	4%	2%
Poprawa pozycji Polski w UE	2%	2%	2%
Otwarty rynek, wolny rynek - ogólnie	2%	1%	2%
Poprawa warunków życia	1%	1%	2%
Wzrost inwestycji zagranicznych, swobodny przepływ kapitału	1%	0%	2%
Poprawa możliwości kształcenia w Polsce, dotacje dla uczelni, stypendia unijne dla uczniów i studentów	1%	1%	2%
Lepsza ochrona środowiska naturalnego	1%	1%	2%
Lepsze prawo i kontrola prawa	1%	1%	2%
Poprawa stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa międzynarodowego	1%	2%	1%
Nie ma żadnych korzyści	17%	10%	5%
Trudno powiedzieć	14%	16%	11%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jedną korzyść

Wśród najczęściej wymienianych pozytywnych efektów integracji znalazły się w tym roku także korzyści wynikające z napływu do Polski pieniędzy z funduszy unijnych. Z roku na rok coraz więcej osób je dostrzega i zauważa zmiany w swoim otoczeniu związane z wykorzystaniem funduszy unijnych. Jako przykład inwestycji współfinansowanych ze

środków unijnych zdecydowanie najczęściej podawano budowę i remonty dróg. Wśród innych korzyści dla miast i gmin wymieniano rozwój inwestycji komunalnych, np. budowę kanalizacji, oczyszczalni ścieków. Coraz więcej Polaków dostrzega pozytywne ekonomiczne skutki członkostwa w UE. W ubiegłych latach mówiono w tym kontekście przede wszystkim o zniesieniu ceł i wynikających stąd korzyściach dla handlu. Obecnie więcej osób niż przed rokiem wskazywało na poprawę stanu gospodarki oraz na wzrost inwestycji zagranicznych w Polsce. Ponadto podobnie jak latach ubiegłych zauważano polepszenie sytuacji przedsiębiorstw, wynikające z jednej strony z udziału w europejskim rynku gospodarczym, a z drugiej – z możliwości korzystania z funduszy unijnych, w tym m.in. z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Coraz więcej osób do pozytywnych skutków integracji zalicza zmniejszenie się bezrobocia w Polsce i poprawę warunków życia. Wśród innych pozaekonomicznych korzyści z członkostwa w UE wymieniano łatwiejszy dostęp do edukacji i kształcenia za granicą, a także poprawę możliwości kształcenia w Polsce oraz ogólnie lepsze perspektywy dla ludzi młodych. Zwracano też uwagę na potrzebne zmiany w polskim prawie, wynikające z konieczności dostosowania się do ustawodawstwa unijnego, lepszą kontrolę przestrzegania prawa, związaną m.in. z możliwością odwołania się do organów sądowiczych UE, oraz szczegółowo na lepszą ochronę środowiska naturalnego. Nieliczni zauważali poprawę pozycji Polski w Europie i na świecie.

Z roku na rok maleje liczba osób przekonanych, że Polska nie odniosła żadnych korzyści z przystąpienia do UE lub niepotrafiących wskazać pozytywnych efektów członkostwa. Po trzech latach od momentu akcesji tylko 5% ankietowanych uważa, że przynależność do UE nie przyniosła Polsce nic dobrego, a 11% nie umie wymienić żadnych korzyści z integracji.

O ile Polacy nie mają problemów ze wskazaniem korzyści z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, o tyle trudniej im wymienić **negatywne efekty integracji**. Badani najczęściej nie potrafią podać żadnych niekorzystnych skutków akcesji (33%) lub twierdzą, że nie widzą żadnych negatywnych jej następstw (24%). Opinie osób, które dostrzegają złe strony członkostwa w Unii Europejskiej, są rozproszone. Mimo iż zwiększenie możliwości podejmowania pracy za granicą jest uznawane za jedną z głównych korzyści, jaką Polska odniosła z członkostwa w Unii, coraz większy niepokój budzi drenaż mózgow – to, że z naszego kraju wyjeżdżają fachowcy, ludzie wykształceni i młodzież.

			CBOS
Najczęściej wymieniane niekorzystne skutki przystąpienia Polski do UE	V 2005	IV 2006	IV 2007
Opuszczanie Polski przez fachowców, ludzi wykształconych, lekarzy, pielęgniarki, młodzież itd.	2%	3%	6%
Dostosowanie się do norm i wymogów UE	6%	5%	6%
Niekorzystne skutki polityczne, zależność od UE, utrata suwerenności	3%	3%	5%
Wzrost cen, wzrost cen żywności	29%	7%	5%
Straty dla rolników, np. niskie ceny skupu produktów rolnych, wzrost cen środków do produkcji rolnej, zbyt niskie dopłaty bezpośrednie, wysokie wymogi dotyczące produkcji rolnej	5%	6%	5%
Konkurencja ze strony firm zachodnich, utrudnienia dla firm	5%	6%	4%
Wzrost biurokracji, dodatkowa administracja i związane z nią koszty	3%	3%	2%
Niekorzystne skutki dla obyczajowości, moralności, religii, wzrost przestępczości	1%	3%	2%
Brak podwyżek zarobków, rent i emerytur	5%	2%	2%
Wzrost kosztów utrzymania	2%	1%	2%
Wysokie koszty członkostwa, wysokie wpłaty do budżetu UE, zbyt mała pomoc Unii	2%	2%	2%
Zbyt restrykcyjne prawo dotyczące środowiska naturalnego	0%	0%	2%
Złe warunki życia, brak poprawy warunków życia	2%	0%	1%
Brak poprawy na rynku pracy	5%	3%	1%
Niekorzystne skutki gospodarcze – ogólnie	1%	2%	1%
Niewykorzystanie funduszy unijnych, trudności w dostępie do pieniędzy unijnych	0%	2%	1%
Gorsze traktowanie Polaków niż obywateli „starej Unii”	2%	1%	0%
Wzrost podatków	2%	0%	0%
Nie widzę żadnych negatywnych skutków członkostwa	13%	20%	24%
Trudno powiedzieć	28%	35%	33%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jeden niekorzystny skutek

Do niekorzystnych skutków akcesji stosunkowo często zaliczano także konieczność dostosowania się do norm i wymogów Unii Europejskiej, w tym m.in. zbyt restrykcyjne prawo dotyczące środowiska naturalnego. W związku z tym wskazywano na zależność od UE i ograniczenie suwerenności Polski. Relatywnie duża grupa wypowiedzi dotyczyła społeczno-ekonomicznych skutków integracji: wzrostu cen po wejściu do UE, wysokich kosztów

utrzymania, braku podwyżek płac oraz zbyt niskich rent i emerytur. O ile jednak w ubiegłych latach mówiono przede wszystkim o pogorszeniu sytuacji w tym zakresie, o tyle obecnie częściej wskazywano na brak oczekiwanej poprawy. Mimo że wśród głównych pozytywnych efektów akcesji wymieniano korzyści dla rolników, pojawiły się również opinie, że ta grupa doświadcza także negatywnych skutków członkostwa. Wymieniano wśród nich m.in.: limity produkcji mleka i związane z tym kary za jego nadprodukcję, zbyt niskie ceny produktów rolnych, zbyt wysokie wymagania dotyczące produkcji rolnej. W opinii części osób przystąpienie do UE ma także niekorzystne skutki dla polskich przedsiębiorstw, które poddane zostały większej presji konkurencji ze strony firm zachodnich. Do negatywnych efektów integracji zaliczano ponadto: wzrost biurokracji oraz finansowe koszty członkostwa – wysokie wpłaty do unijnego budżetu, których nie rekompensuje zbyt mała pomoc finansowa z UE.

OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH SKUTKÓW AKCESJI

Przystąpienie do Unii Europejskiej dało Polsce impuls do przyspieszenia rozwoju gospodarczego. Zmiany w ocenach społeczno-gospodarczych skutków akcesji, jakie nastąpiły w ostatnim roku, są zdecydowanie najbardziej spektakularne w porównaniu z tymi, które odnoszą się do innych dziedzin życia.

Już pierwszy rok obecności w Unii Europejskiej oceniano jako korzystny dla polskiej gospodarki. Z biegiem czasu gospodarcze korzyści z integracji stały się jeszcze bardziej widoczne. Pozytywny wpływ członkostwa w Unii na stan polskiej gospodarki dostrzega obecnie prawie trzy czwarte Polaków (72%, aż o 15 punktów więcej niż rok temu i o 25 punktów więcej niż przed dwoma laty).

Przekonanie o pozytywnym wpływie członkostwa w UE na stan polskiej gospodarki dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Podobnie jak w ubiegłych latach na postrzeganie gospodarczych korzyści z integracji oddziałuje miejsce w strukturze społecznej, jakie zajmują badani. Gospodarcze korzyści z integracji najczęściej dostrzegają osoby z wykształceniem wyższym (85%) i średnim (81%), badani o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (88%), respondenci w wieku od 25 do 34 lat (83%) oraz mieszkańcy największych miast (85%). W grupach społeczno-zawodowych są to: kadra kierownicza i inteligencja (86%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (82%), pracownicy

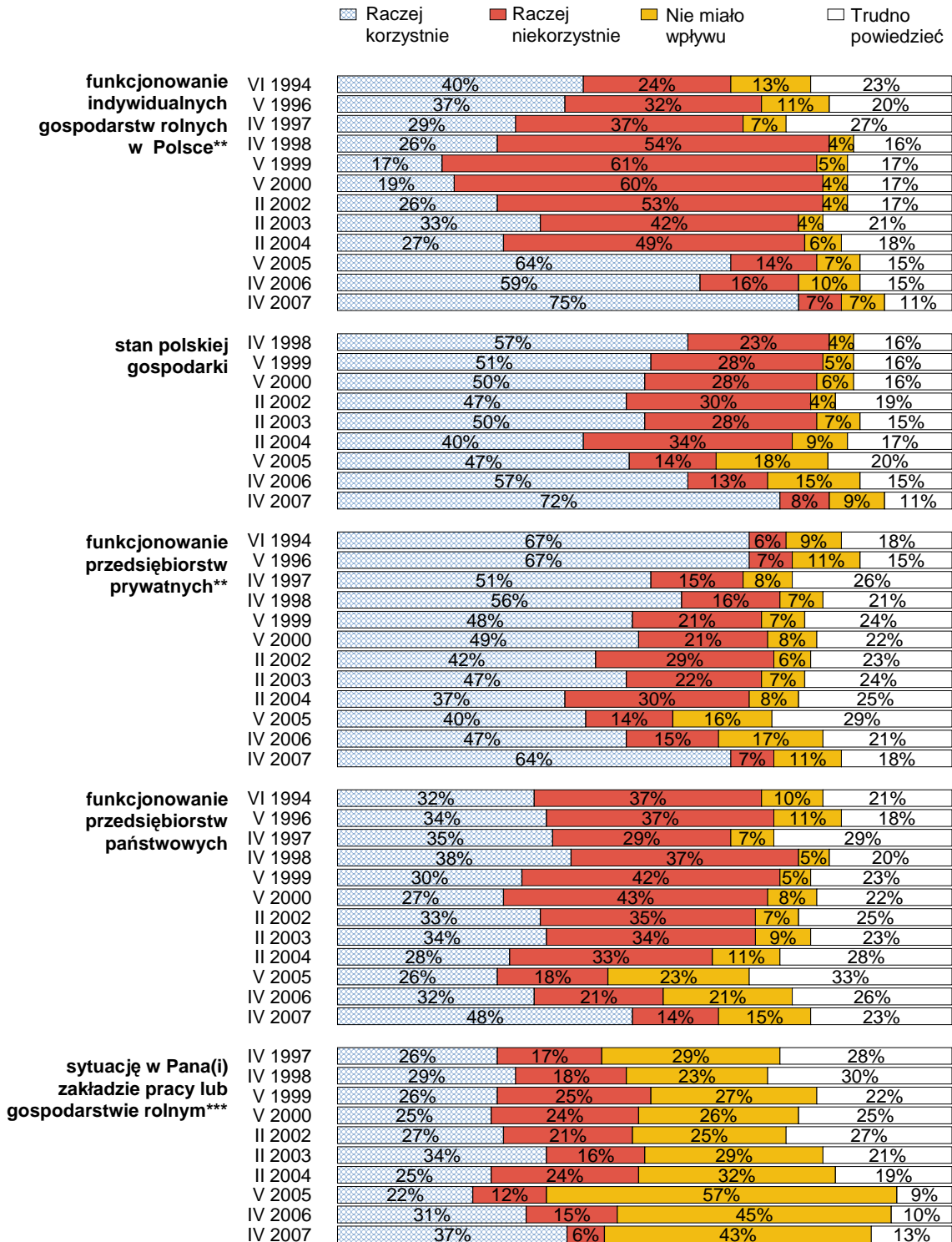
fizyczno-umysłowi (86%) oraz właściciele firm (84%). Wśród niepracujących zawodowo o korzystnym wpływie integracji na stan polskiej gospodarki najczęściej przekonane są gospodynie domowe (94%).

Ocena gospodarczych skutków członkostwa Polski w Unii Europejskiej jest zróżnicowana w zależności od typu własności i sektora gospodarki. Dziedziną, która w społecznej ocenie najszybciej i najwięcej skorzystała na integracji, pozostaje rolnictwo. Przekonanie, że rolnictwo i rolnicy doświadczają pozytywnych efektów akcesji, nieco osłabło po dwóch latach członkostwa w UE, jednak w tym roku jest częstsze niż kiedykolwiek wcześniej. Korzyści z integracji dla tej dziedziny gospodarki dostrzega obecnie trzy czwarte badanych (75%, o 16 punktów więcej niż w ubiegłym roku i o 11 punktów więcej niż przed dwoma laty). Sami rolnicy, którzy przed rokiem byli podzieleni w opiniach na temat skutków integracji dla indywidualnych gospodarstw rolnych, obecnie w zdecydowanej większości (73%) przyznają, że miała ona korzystny wpływ na ich funkcjonowanie.

Coraz więcej osób dostrzega pozytywny wpływ integracji na funkcjonowanie przedsiębiorstw, zarówno prywatnych, jak i państwowych. Nie zmienia to jednak faktu, że w ocenie społecznej na członkostwie w Unii Europejskiej zyskują głównie firmy prywatne (64%, o 17 punktów więcej niż rok temu), w mniejszym stopniu zaś państwowe (48%, o 16 punktów więcej niż przed rokiem).

Poprawa perspektyw rozwoju polskich gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw jest z roku na rok coraz bardziej zauważalna w miejscu pracy respondentów. Wprawdzie nadal ponad dwie piąte Polaków aktywnych zawodowo (43%) nie dostrzega wpływu integracji na funkcjonowanie ich zakładów pracy, jednak ci, którzy widzą takie oddziaływanie, zdecydowane częściej uznają je za korzystne (37%) niż niekorzystne (6%). Najbardziej zadowoleni z wpływu integracji na sytuację w swoim miejscu pracy są rolnicy (55%) i osoby pracujące w indywidualnych gospodarstwach rolnych (62%). Pozytywne skutki członkostwa zauważa w swoim zakładzie pracy stosunkowo dużo osób zatrudnionych w sektorze mieszanym – w spółkach właściciele prywatnych i państwa (48%). Korzyści z integracji dla zakładu pracy rzadziej dostrzegają pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem (35%) oraz zatrudnieni w sektorze publicznym (33%). Stosunkowo rzadko zadowoleni są prywatni przedsiębiorcy – tylko niespełna co trzeci spośród badanych przez nas właściciele firm (31%) zauważa pozytywny wpływ członkostwa Polski w UE na sytuację w swojej firmie.

RYŚ. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WPLYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPLYWU NA*:

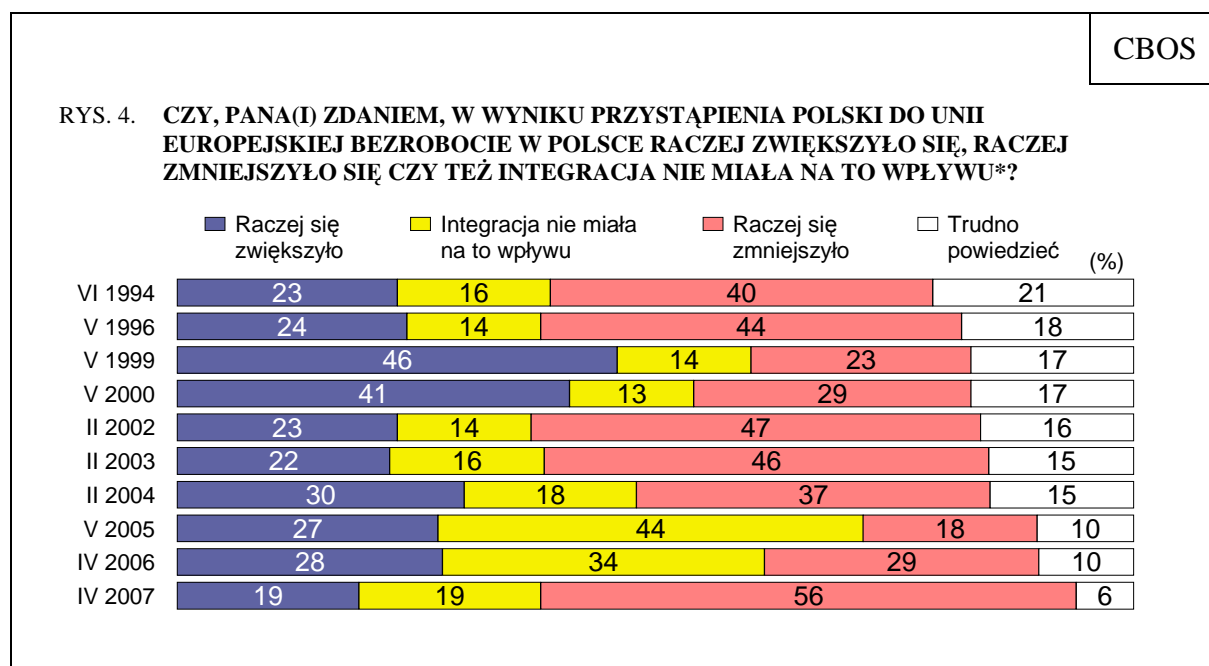
* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

** W latach 1994–1996 pytanie dotyczące tych sfer życia brzmiało: „Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku: państwowych przedsiębiorstw i zakładów, prywatnych przedsiębiorstw i zakładów, indywidualnych gospodarstw rolnych?”

*** Dotyczy osób aktywnych zawodowo

Chociaż korzystny wpływ integracji na gospodarkę był odczuwalny już po pierwszym roku członkostwa w Unii Europejskiej, początkowo Polacy nie obserwowali pozytywnych zmian na krajowym rynku pracy. Co więcej, skłonni byli mówić raczej o wzroście bezrobocia niż o jego spadku. Po dwóch latach od momentu akcesji tyle samo osób sądziło, że bezrobocie w Polsce się zmniejszyło, co było przeciwnego zdania. Obecnie po trzech latach członkostwa można powiedzieć, że związane z przystąpieniem do UE nadzieje Polaków na poprawę sytuacji na rynku pracy się spełniły. Ponad połowa badanych (56%, aż o 27 punktów więcej niż rok temu) jest zdania, że członkostwo w UE przyczyniło się do spadku bezrobocia w Polsce.

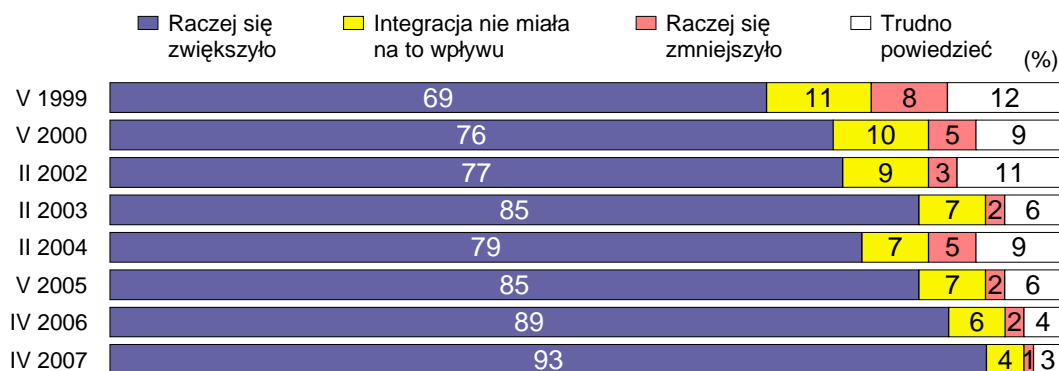
* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Zmniejszenie się stopy bezrobocia wiąże się z utrzymywaniem się dobrej koniunktury gospodarczej w Polsce, ale także z coraz częstszym podejmowaniem przez Polaków pracy za granicą. Jak wynika z naszych szacunków, po 1 maja 2004 roku pracowało za granicą lub pracuje obecnie nie mniej niż trzy miliony Polaków, z czego ogromna większość była lub jest zatrudniona w którymś z krajów należących do Unii Europejskiej².

² Por. komunikat CBOS „Praca Polaków za granicą”, Warszawa, marzec 2007.

CBOS

RYS. 5. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W WYNIKU PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ PODEJMOWANIE PRZEZ POLAKÓW PRACY ZA GRANICĄ RACZEJ ZWIĘKSZYŁO SIĘ, RACZEJ ZMNIĘSZYŁO SIĘ CZY TEŻ INTEGRACJA NIE MIAŁA NA TO WPLYWU*?

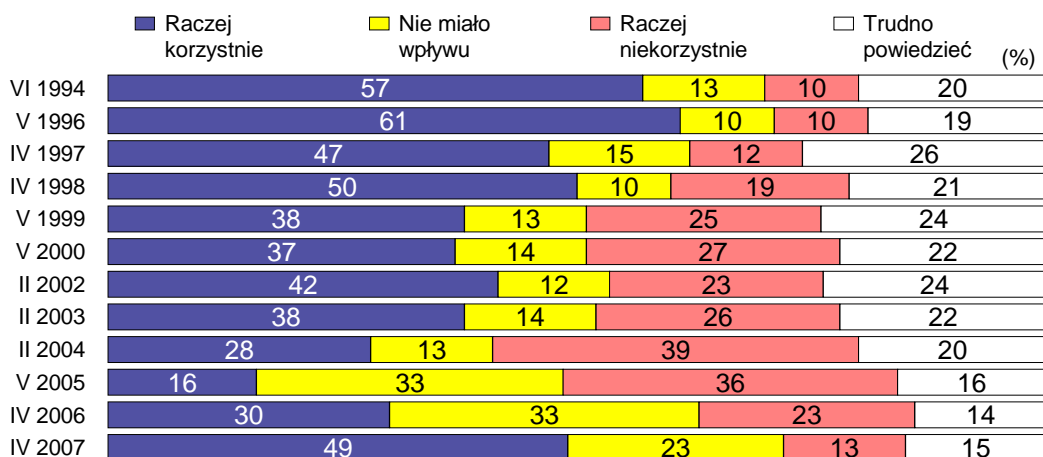

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Widoczne już po roku od momentu wejścia Polski do Unii polepszenie stanu polskiej gospodarki w drugim roku członkostwa zaczęło się przekładać na postrzeganą poprawę materialnych warunków życia. Po trzech latach obecności w UE przekonanie, że przystąpienie do tej organizacji wpłynęło korzystnie na materialne warunki życia Polaków, podziela już niemal połowa badanych (49%, o 19 punktów więcej niż rok temu).

CBOS

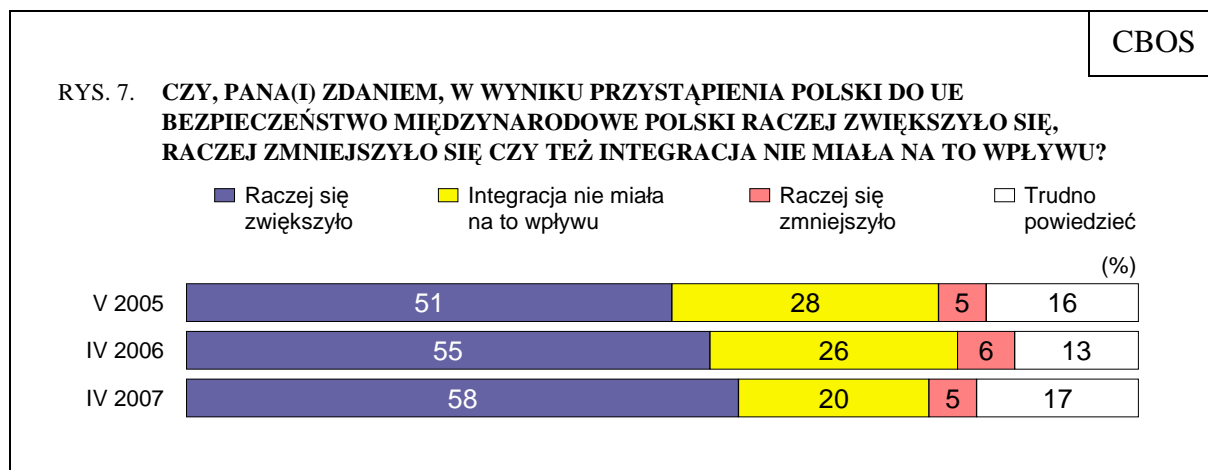
RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WPŁYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPŁYWU NA MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA POLAKÓW*?

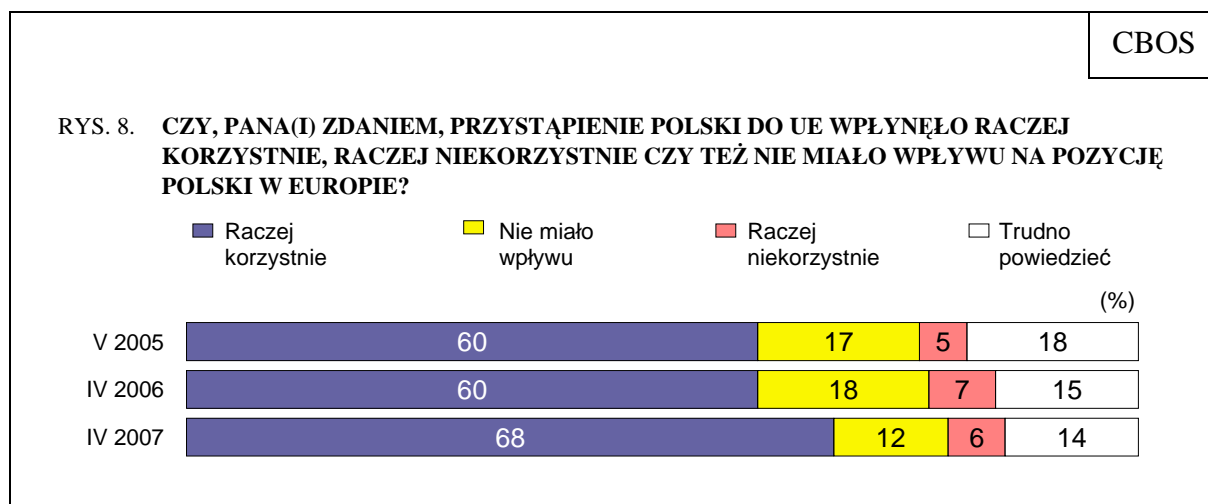
* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

OCENA SKUTKÓW AKCESJI DLA SYTUACJI POLSKI W ŚWIECIE

Coraz więcej osób dostrzega pozytywne skutki akcesji dla sytuacji Polski na arenie międzynarodowej. Z roku na rok umacnia się przekonanie, że nasz kraj jest bezpieczniejszy w Unii Europejskiej niż poza nią. Zwiększenie bezpieczeństwa Polski w świecie dostrzega obecnie 58% badanych.

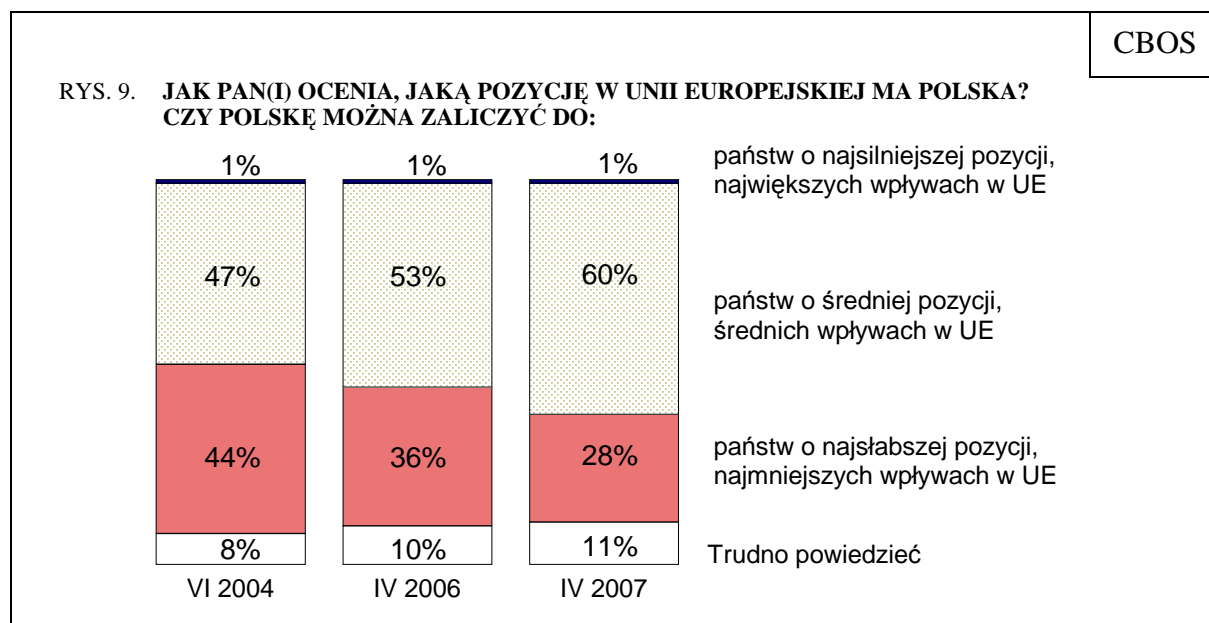

W stosunku do lat ubiegłych zwiększyła się też (do 68%) liczba osób uważających, że członkostwo w Unii wzmocniło pozycję naszego kraju w Europie.

W efekcie z roku na rok coraz więcej respondentów zalicza Polskę do państw o średniej pozycji, średnich wpływach w Unii Europejskiej (60%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem i o 13 punktów więcej niż dwa lata temu). Maleje natomiast liczba tych, którzy

uważają, że Polska jest krajem mało liczącym się w Unii (28%, o 8 punktów mniej niż w zeszłym roku i o 16 punktów mniej niż w roku 2004).

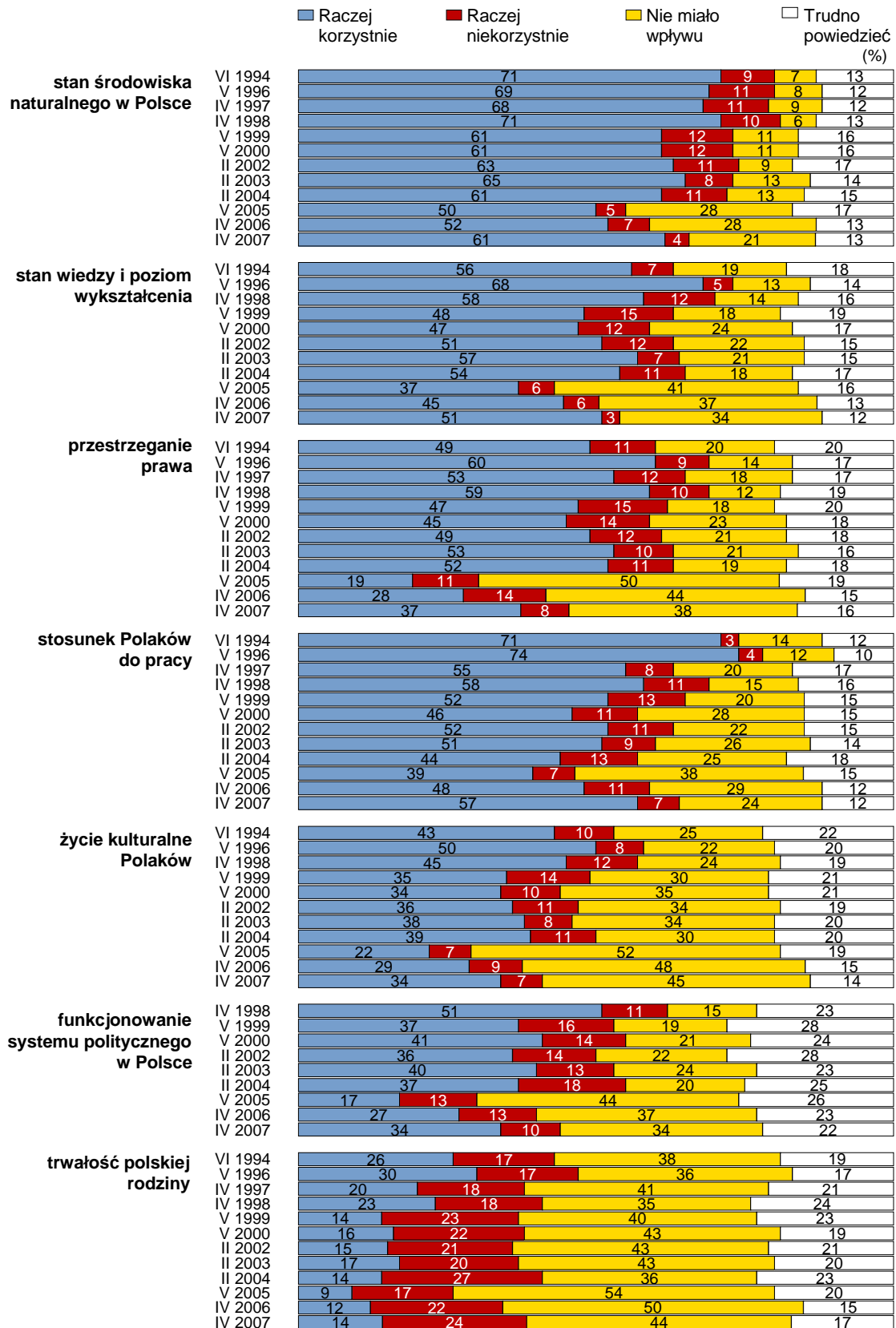

OCENA CYWILIZACYJNO-KULTUROWYCH SKUTKÓW AKCESJI

Można sądzić, że o ile społeczno-ekonomiczne rezultaty integracji zauważalne są już w stosunkowo krótkim okresie, o tyle cywilizacyjno-kulturowe następstwa tej decyzji będą widoczne dopiero w przyszłości jako efekt długofalowych procesów. Tymczasem z każdym rokiem coraz więcej osób dostrzega pozytywny cywilizacyjno-kulturowy wpływ integracji.

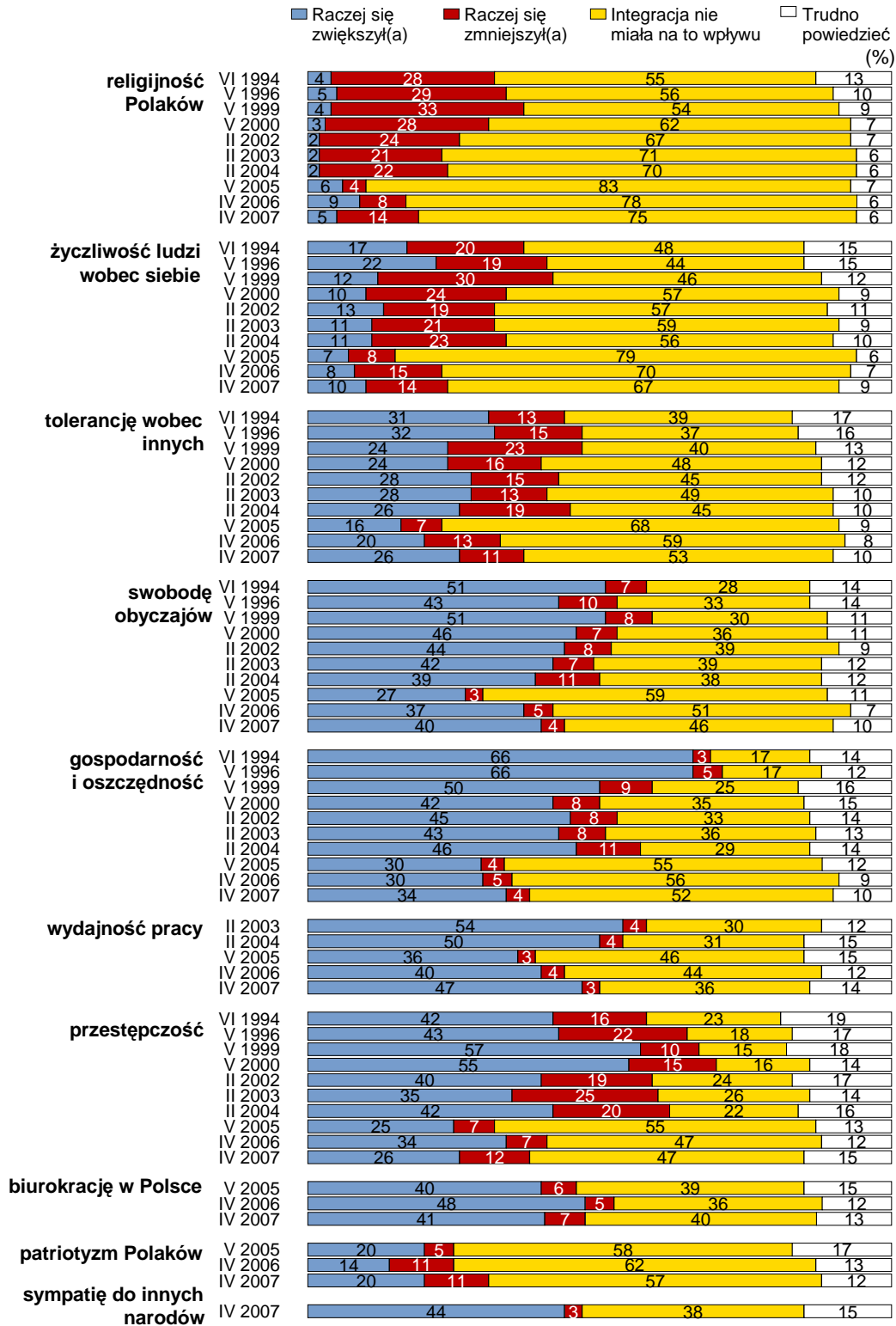
Podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej osób (61%, o 9 punktów więcej niż rok temu) wskazuje pozytywne skutki akcesji dla stanu środowiska naturalnego w Polsce. Już ponad połowa Polaków uważa, że członkostwo w UE przyczynia się do podniesienia stanu wiedzy i poziomu wykształcenia (51%, o 6 punktów więcej niż przed rokiem) oraz poprawy stosunku do pracy (57%, o 9 punktów więcej niż rok temu). Prawie połowa badanych (47%, o 7 punktów więcej niż w ubiegłym roku) zauważa wzrost wydajności pracy po przystąpieniu Polski do tej organizacji, a ponad jedna trzecia (34%, o 4 punkty więcej niż rok temu) jest zdania, że Polacy są obecnie bardziej gospodarni i oszczędni niż przed 1 maja 2004 roku.

RYŚ. 10. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UE WPŁYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPŁYwu NA*:

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

RYŚ. 11. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W WYNIKU PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UE RACZEJ ZWIĘKSZYŁA(YŁ) SIĘ, RACZEJ ZMNIĘJSZYŁA(YŁ) SIĘ CZY TEŻ INTEGRACJA NIE MIAŁA WPŁYWU NA*:

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Zwiększyły się też grupy osób dostrzegających pozytywny wpływ przynależności do UE na przestrzeganie prawa w naszym kraju (37%, o 9 punktów więcej niż rok temu), funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce (34%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem) oraz życie kulturalne Polaków (34%, o 5 punktów więcej niż rok temu).

Utrzymuje się opinia, że członkostwo w UE nie doprowadziło do znaczących zmian w dziedzinach konstytutywnych dla polskiej tożsamości narodowej: religijności i patriotyzmie Polaków. O ile jednak w ciągu ostatniego roku zwiększyła się liczba osób przekonanych, że członkostwo w UE przyczyniło się do umocnienia patriotyzmu Polaków (z 14% do 20%), o tyle coraz więcej osób konstatuje zmniejszenie się religijności (14%, o 6 punktów więcej niż przed rokiem). Chociaż ponad dwie piąte badanych (44%) nie widzi zagrożeń dla trwałości polskiej rodziny, opinie w tej kwestii są bardziej zróżnicowane niż rok czy dwa lata temu. Osoby, które dostrzegają zmiany w tej dziedzinie, z reguły mówią o zmniejszeniu się trwałości polskiej rodziny (24%).

Polacy nieco częściej niż przed rokiem zauważają wpływ integracji na stosunki międzyludzkie – tolerancję dla innych i życzliwość ludzi wobec siebie. Przybyło respondentów przekonanych, że Polacy są obecnie bardziej tolerancyjni wobec innych (z 20% do 26%). Minimalnie więcej osób niż rok temu (10%, wzrost o 2 punkty) sądzi, że jesteśmy jako naród bardziej przyjaźnie nastawieni do siebie nawzajem. W dalszym ciągu jednak wyraźnie dominuje przekonanie, że przystąpienie do Wspólnoty nie wpłynęło na sferę stosunków międzyludzkich – stopień wzajemnej życzliwości i tolerancji dla innych.

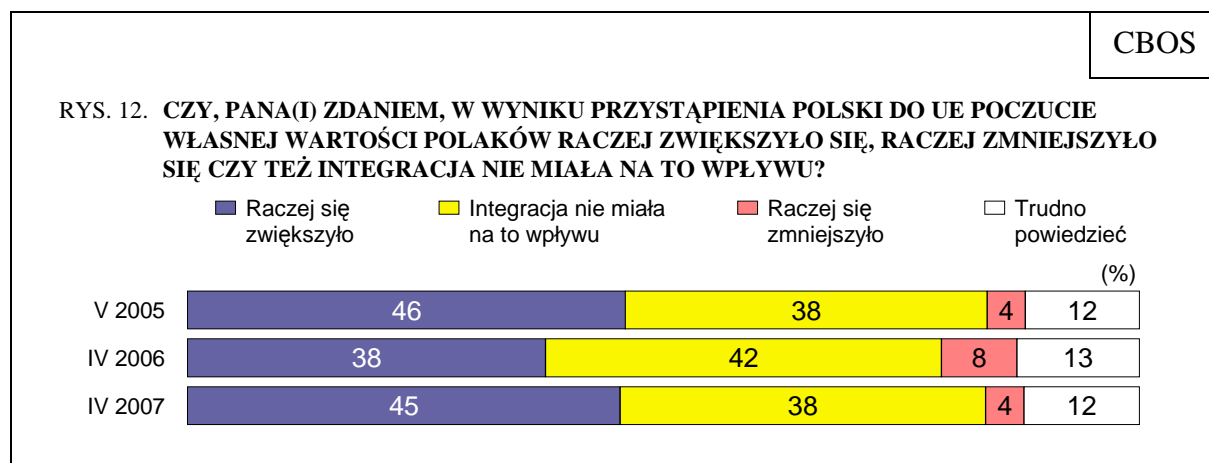
Wprawdzie w ocenie społecznej członkostwo w Unii Europejskiej nie sprawiło, że Polacy stali się bardziej życzliwi dla innych, jednak duża grupa badanych (44%) jest zdania, że wzrosła sympatia do innych narodów.

Nieco więcej osób niż przed rokiem (40% wobec 37%) zauważa wzrost swobody obyczajów po wejściu Polski do UE.

Maleje liczba ankietowanych kojarzących członkostwo we Wspólnocie z takimi negatywnie ocenianymi zjawiskami, jak wzrost biurokracji (41%, o 7 punktów mniej niż w ubiegłym roku) oraz zwiększenie się przestępczości (26%, o 8 punktów mniej niż rok temu).

POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI POLAKÓW PO PRZYSTĄPIENIU DO UE

Jeśli porównamy autostereotyp Polaka ze stereotypowym wyobrażeniem przeciętnego mieszkańca Europy Zachodniej, to z perspektywy ostatnich kilkunastu lat możemy dostrzec, że Polacy oceniają się coraz lepiej i coraz bardziej czują się podobni do mieszkańców Europy Zachodniej. Przed akcesją przyznawali jednak, że w odróżnieniu od zachodnich Europejczyków nie są pewni siebie³, co można łączyć z ich niską samooceną. Zadowolenie z członkostwa w Unii Europejskiej przyczyniło się do wzmocnienia u Polaków poczucia własnej wartości. Już po rocznej obecności naszego kraju w Unii prawie połowa badanych oceniała, że integracja wpłynęła na poprawę samooceny Polaków. Po dwóch latach członkostwa takich opinii było nieco mniej. Obecnie ponownie niemal połowa ankietowanych (45%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem) uważa, że w wyniku integracji zwiększyło się poczucie własnej wartości Polaków.

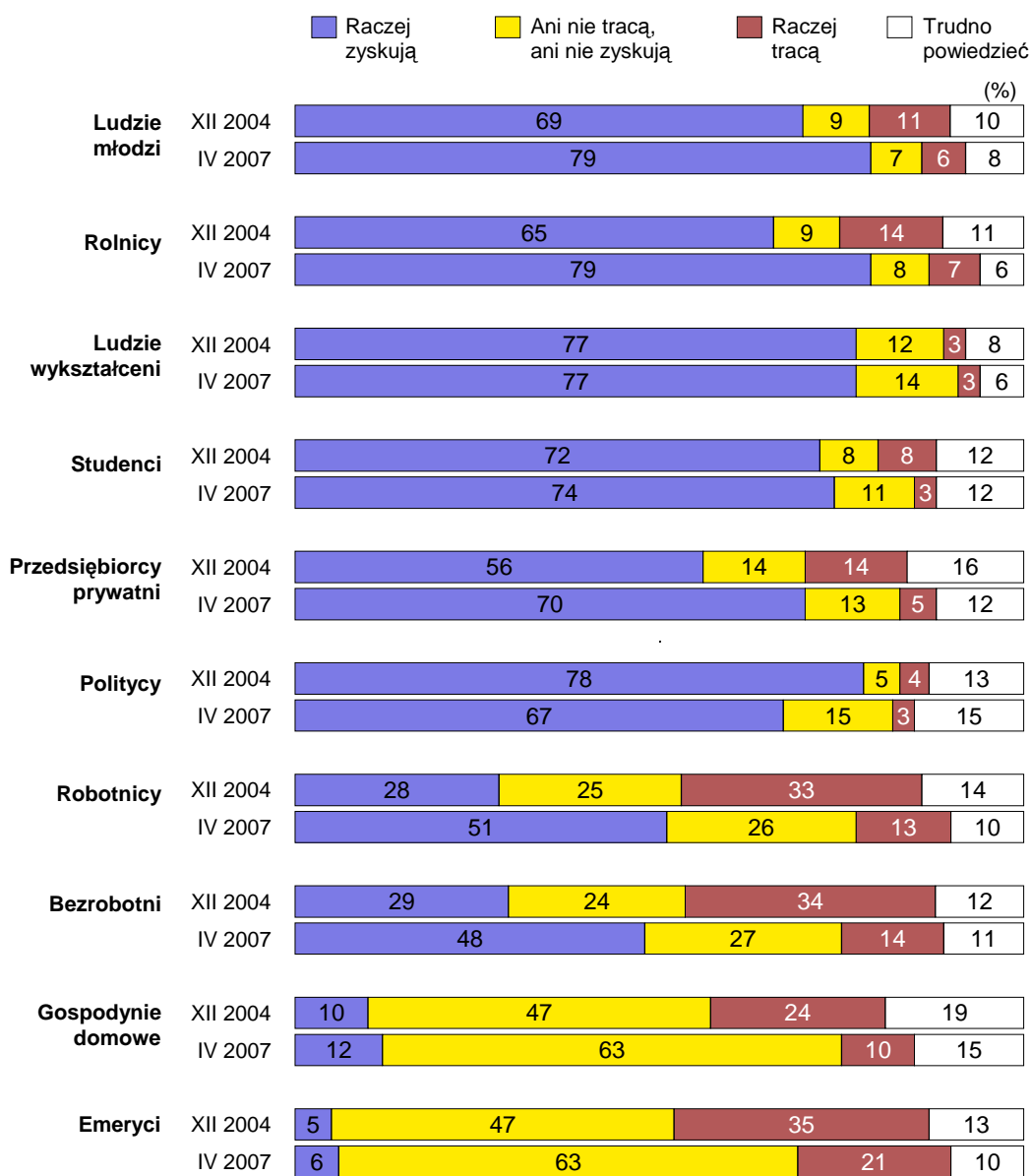
KTO ZYSKUJE, A KTO TRACI NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?

W grudniu 2004 roku zapytaliśmy respondentów o konsekwencje członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej dla różnych grup i środowisk społecznych. Obecnie – niemal po trzech latach od momentu akcesji – ponowiliśmy pytanie o to, kto skorzystał, a kto stracił w wyniku integracji.

³ Por. komunikat CBOS „Typowy Polak i Europejczyk – podobieństwa i różnice”, Warszawa, kwiecień 2004.

RYS. 13. JAK PAN(I) SĄDZI, KTÓRE GRUPY LUDZI W POLSCE ZYSKUJĄ, A KTÓRE TRACĄ NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?

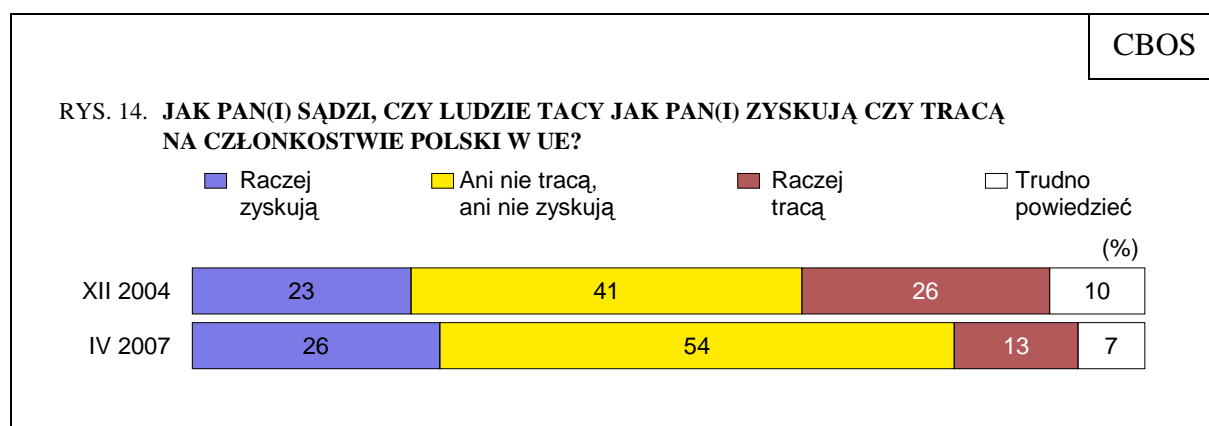

Początkowo wśród beneficjentów przystąpienia Polski do UE wymieniano przede wszystkim polityków, ludzi wykształconych, osoby młode, w tym głównie studentów, a w dalszej kolejności także rolników i przedsiębiorców prywatnych. Upływ czasu nie zmienił opinii, że grupy te korzystają na wejściu Polski do Unii. Co więcej, wyraźnie umocniło się przekonanie, że w wyniku integracji zyskują ludzie młodzi, rolnicy i właściciele firm. Jedynie politycy rzadziej niż w grudniu 2004 roku zaliczani są do beneficjentów członkostwa w UE.

Niemal po trzech latach od momentu akcesji widoczne staje się, że na integracji korzystają nie tylko grupy już na początku wymieniane wśród tych, które najczęściej zawdzięczają wejściu Polski do Unii Europejskiej. Obecnie zdecydowanie więcej osób niż po półrocznej obecności naszego kraju w UE do beneficjentów integracji zalicza robotników (51%, wzrost od grudnia 2004 roku aż o 23 punkty) i bezrobotnych (48%, wzrost o 19 punktów).

Podobnie jak poprzednio najmniej osób dostrzega pozytywne skutki przystąpienia do Unii Europejskiej dla gospodyń domowych oraz emerytów. Opinie, że grupy te korzystają na integracji, są wprowadzanie nadal rzadko wyrażane, jednak zmniejszyły się odsetki osób przekonanych, że gospodynie domowe i emeryci doświadczają głównie jej negatywnych skutków. Umocnił się pogląd, że obie grupy ani nie zyskują, ani nie tracą na integracji.

Po półrocznym członkostwie Polski w UE ankietowani nieco częściej twierdzili, że ludzie tacy jak oni raczej tracą w wyniku integracji, niż odnoszą korzyści. Obecnie dwukrotnie więcej respondentów sądzi, że ludzie podobni do nich odczuwają głównie pozytywne efekty członkostwa (26%), niż uważa, że doświadczają przede wszystkim jego negatywnych skutków (13%). Największa grupa (54%) jest jednak zdania, że ani nie zyskują, ani nie tracą na integracji.

Im młodszy są respondenci, tym częściej zaliczają się do beneficjentów integracji. Korzyści z członkostwa dostrzegają dla siebie przede wszystkim uczniowie i studenci (67%), ludzie młodzi – do 24 roku życia (55%) oraz mający od 25 do 34 lat (40%). O pozytywnych efektach integracji częściej niż inni mówią także mieszkańcy dużych miast, liczących ponad 500 tys. ludności (38%), osoby z wyższym wykształceniem (45%) oraz badani o ponadprzeciętnych dochodach *per capita* w rodzinie (44% tych, których miesięczne

dochody na członka rodziny przekraczają 1200 zł). W grupach społeczno-zawodowych są to przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (54%) oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (38%).

OCENA SKUTKÓW INTEGRACJI A POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UE

Poszczególne skutki członkostwa Polski w Unii Europejskiej w zróżnicowanym stopniu wpływają na utrzymywanie się społecznego poparcia dla integracji. Jak wynika z analizy korelacji między stosunkiem do członkostwa w UE a oceną jego efektów, stosunek do integracji łączy się przede wszystkim z postrzeganiem jej wpływu na gospodarkę, na sytuację Polski w Europie oraz z opiniami o jej znaczeniu dla samooceny Polaków.

Akceptacja integracji wiąże się głównie z przekonaniem, że jest ona korzystna dla polskiej gospodarki. Dostrzeganie gospodarczych korzyści nie determinuje tak silnie jak w latach ubiegłych stosunku do integracji, jednak nadal ma pierwszoplanowe znaczenie dla wyrażanego przez Polaków poparcia dla obecności naszego kraju w UE. Aprobata integracji w wyraźny sposób łączy się także z przeświadczeniem, że na członkostwie Polski w Unii zyskują przedsiębiorstwa prywatne i państwowe; w mniejszym stopniu wiąże się ona z opinią, że przynależność do UE przynosi korzyści indywidualnym gospodarstwom rolnym. Przekonanie o pozytywnych skutkach integracji dla polskiego rolnictwa słabiej niż w latach ubiegłych kształtuje pozytywne nastawienie Polaków do członkostwa w UE. Bardzo istotne znaczenie dla poparcia obecności Polski w Unii ma przeświadczenie, że przystąpienie do tej organizacji przyczynia się do poprawy materialnego poziomu życia Polaków.

Poparcie dla członkostwa w UE niemal równie silnie jak z pozytywną oceną wpływu integracji na stan polskiej gospodarki wiąże się z przekonaniem, że przyczyniło się ono do poprawy pozycji Polski w Europie. W wyraźny sposób łączy się ono także z poczuciem, że w wyniku integracji poprawiło się bezpieczeństwo naszego kraju na arenie międzynarodowej.

Wśród opinii silnie wiążących się z poparciem dla członkostwa w UE znajduje się także przeświadczenie, że integracja wpłynęła na poprawę samooceny Polaków i umocnienie się ich poczucia własnej wartości.

Na stosunek do obecności Polski w UE oddziałuje także postrzeganie cywilizacyjno-kulturowych skutków akcesji. Spośród nich największe znaczenie dla aprobaty integracji ma dostrzeganie jej korzystnego oddziaływania na przestrzeganie prawa w Polsce, stan wiedzy i poziom wykształcenia Polaków, życie kulturalne oraz funkcjonowanie systemu politycznego w naszym kraju.

Tabela 5

Związek między poparciem dla członkostwa Polski w UE a oceną jego skutków w poszczególnych dziedzinach			
	Wartość współczynnika Tau Kendalla*		
	V 2005	IV 2006	IV 2007
Stan polskiej gospodarki	0,44	0,43	0,36
Pozycja Polski w Europie	0,28	0,37	0,33
Poczucie własnej wartości Polaków	0,28	0,27	0,30
Materialne warunki życia Polaków	0,27	0,26	0,29
Funkcjonowanie przedsiębiorstw prywatnych	0,32	0,29	0,28
Funkcjonowanie przedsiębiorstw państwowych	0,26	0,25	0,27
Bezpieczeństwo międzynarodowe Polski	0,28	0,24	0,27
Funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych	0,35	0,33	0,24
Przestrzeganie prawa w Polsce	0,20	0,19	0,22
Stan wiedzy i poziom wykształcenia	0,21	0,27	0,21
Życie kulturalne Polaków	0,21	0,22	0,20
Funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce	0,23	0,27	0,20
Sympatia do innych narodów	–	–	0,20
Wydajność pracy	0,18	0,22	0,19
Życzliwość ludzi wobec siebie	0,13	0,14	0,18
Stosunek Polaków do pracy	0,23	0,26	0,17
Tolerancja wobec innych	0,16	0,15	0,16
Podejmowanie przez Polaków pracy za granicą	0,18	0,14	0,13
Bezrobocie w Polsce	–0,11	–0,09	–0,12
Gospodarność i oszczędność	0,11	0,14	0,09
Patriotyzm Polaków	0,11	0,13	0,09
Przestępczość	–0,12	–0,09	–0,09
Swoboda obyczajów	0,04	0,11	0,06
Trwałość polskiej rodziny	0,22	0,17	0,06
Religijność Polaków	0,04	0,05	0,06
Biurokracja w Polsce	–0,08	0,09	0,05

* Na szarym tle zaznaczono korelacje nieistotne statystycznie. Pozostałe korelacje istotne na poziomie 0,01

Stosunek do integracji wyraźnie wiąże się także z oceną jej skutków dla poszczególnych grup społecznych. Poparcie dla członkostwa Polski w UE łączy się przede wszystkim z przekonaniem, że korzystają na nim ludzie młodzi, w tym głównie studenci, a ponadto robotnicy, przedsiębiorcy prywatni i ludzie wykształceni.

Tabela 6

Związek między poparciem dla członkostwa Polski w UE a oceną jego skutków dla sytuacji różnych grup społecznych	
	Wartość współczynnika Tau Kendalla*
	IV 2007
Sytuacja studentów	0,27
Sytuacja robotników	0,25
Sytuacja przedsiębiorców prywatnych	0,25
Sytuacja ludzi młodych	0,24
Sytuacja ludzi wykształconych	0,24
Sytuacja bezrobotnych	0,21
Sytuacja rolników	0,20
Sytuacja gospodyń domowych	0,17
Sytuacja emerytów	0,15
Sytuacja polityków	0,08

* Na szarym tle zaznaczono korelacje nieistotne statystycznie. Pozostałe korelacje istotne na poziomie 0,01

Trzy lata po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej społeczna akceptacja członkostwa w tej organizacji jest niemal powszechna. Utrzymywanie się bardzo wysokiego społecznego poparcia dla obecności naszego kraju we Wspólnocie wiąże się z coraz lepszą z roku na rok oceną efektów akcesji – zarówno dla kraju, jak i dla samych Polaków. Pozytywne skutki członkostwa są już – w opinii społecznej – bardzo widoczne. W tym roku wśród największych korzyści z integracji wymieniano oprócz otwarcia granic i możliwości podejmowania przez Polaków pracy za granicą – napływ pieniędzy z funduszy unijnych, służących m.in. rozwojowi inwestycji komunalnych, a przede wszystkim współfinansowaniu budowy i remontów dróg. Z każdym rokiem coraz bardziej zauważalny jest pozytywny wpływ integracji na stan polskiej gospodarki. Więcej osób niż w latach ubiegłych dostrzega wynikające z członkostwa korzyści dla funkcjonowania gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw w naszym kraju. Odczuwane już w zeszłym roku symptomy poprawy na rynku pracy są obecnie dobrze widoczne. W efekcie zaczęły się także spełniać oczekiwania Polaków dotyczące poprawy materialnych warunków życia. W ocenie społecznej korzyści z integracji odnoszą już nie tylko rolnicy oraz ludzie młodzi i dobrze wykształceni, ale coraz częściej także robotnicy i bezrobotni.

Z roku na rok coraz więcej osób zauważa również pozaekonomiczne korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej. W odbiorze społecznym bardzo istotnym pozytywnym efektem integracji jest umocnienie się pozycji Polski w Europie i poprawa bezpieczeństwa naszego kraju na arenie międzynarodowej. Integracja przyczyniła się także do poprawy samooceny Polaków. Coraz więcej osób dostrzega też cywilizacyjno-kulturowy wpływ integracji, w tym m.in. lepsze przestrzeganie prawa w Polsce, poprawę stanu środowiska naturalnego oraz podniesienie stanu wiedzy i poziomu wykształcenia Polaków.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

(%)

	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	86	7	8	936
Płeć				
Mężczyźni	87	7	6	441
Kobiety	85	6	9	495
Wiek				
18-24 lat	89	5	6	134
25-34	95	5	0	162
35-44	91	2	7	153
45-54	85	9	6	178
55-64	83	5	12	133
65 lat i więcej	74	13	14	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	82	8	10	346
Miasto do 20 tys.	86	4	10	132
20-100 tys.	86	6	8	191
101-500 tys.	88	7	5	166
501 tys. i więcej mieszk.	94	5	1	102
Wykształcenie				
Podstawowe	75	11	14	279
Zasadnicze zawodowe	86	7	7	238
Średnie	92	4	4	323
Wyższe	97	1	1	95
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	97	2	1	63
Prac. umysł. niż. szczebla	93	4	3	69
Pracownicy fiz. - umysł.	94	5	1	71
Robotnicy wykwalifikowani	91	7	2	93
Robotnicy niewykwalifik.	89	9	2	46
Rolnicy	80	9	12	50
Pracujący na własny rach.	90	6	4	30
Bierni zawodowo				
Renciści	79	6	15	75
Emeryci	78	10	12	228
Uczniowie i studenci	95	3	1	64
Bezrobotni	78	6	16	110
Gospodynie domowe i inni	94	3	3	36
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	93	5	2	124
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	95	4	1	60
sekt. pryw. poza rolnict.	92	5	3	177
prywatnym gosp. rolnym	83	10	7	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	83	10	6	73
301-500	81	9	10	136
501-900	86	5	8	194
901-1200	90	5	5	106
Powyżej 1200 zł	98	2	0	71
Ocena własnych war. mater.				
Złe	77	12	12	251
Średnie	87	5	8	417
Dobre	93	4	3	268
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	77	13	10	68
Raz w tygodniu	86	7	8	470
1-2 razy w miesiącu	87	4	9	143
Kilka razy w roku	90	7	3	177
W ogóle nie uczestniczy	82	7	11	76
Poglądy polityczne				
Lewica	90	7	3	138
Centrum	92	5	3	259
Prawica	91	7	2	257
Trudno powiedzieć	73	8	19	282

Tabela 2. Integracja z UE przynosi Polsce: 1 - więcej korzyści niż strat;
2 - tyle samo strat, co korzyści; 3 - więcej strat niż korzyści

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	64	14	15	7	934
Płeć					
Mężczyźni	67	12	16	5	441
Kobiety	60	16	14	9	493
Wiek					
18-24 lat	67	10	17	7	134
25-34	67	14	17	2	162
35-44	68	16	14	2	153
45-54	67	13	17	3	178
55-64	65	17	12	6	133
65 lat i więcej	48	15	14	23	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	62	15	14	10	346
Miasto do 20 tys.	71	12	14	3	132
20-100 tys.	59	14	19	8	189
101-500 tys.	63	18	14	4	166
501 tys.i więcej mieszk.	70	11	15	4	102
Wykształcenie					
Podstawowe	55	15	14	16	277
Zasadnicze zawodowe	65	14	18	3	238
Średnie	68	14	14	5	323
Wyższe	71	16	12	1	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	76	11	12	2	63
Prac.umysł.niż.szczebla	82	10	5	3	69
Pracownicy fiz.- umysł.	67	17	11	5	71
Robotnicy wykwalifikowani	74	10	15	0	93
Robotnicy niewykwalifik.	63	18	16	4	46
Rolnicy	59	18	16	7	50
Pracujący na własny rach.	59	20	21	0	30
Bierni zawodowo					
Renciści	54	15	22	9	75
Emeryci	57	16	11	15	228
Uczniowie i studenci	68	12	16	4	64
Bezrobotni	54	13	26	7	108
Gospodynie domowe i inni	65	11	18	6	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	75	10	11	4	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	68	19	13	0	60
sekt. pryw. poza rolnict.	71	13	14	2	177
prywatnym gosp. rolnym	56	23	16	5	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	62	12	25	2	73
301-500	59	18	18	6	136
501-900	64	13	11	12	194
901-1200	67	17	14	2	106
Powyżej 1200 zł	86	4	7	3	69
Ocena własnych war. mater.					
Złe	59	15	18	8	249
Średnie	62	13	16	10	417
Dobre	71	15	11	3	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	61	12	12	15	68
Raz w tygodniu	63	15	15	7	468
1-2 razy w miesiącu	65	12	16	8	143
Kilka razy w roku	69	14	12	5	177
W ogóle nie uczestniczy	53	15	26	6	76
Poglądy polityczne					
Lewica	71	10	17	2	138
Centrum	63	18	16	3	259
Prawica	70	10	16	4	257
Trudno powiedzieć	54	17	13	16	280

Tabela 3. Integracja Polski z UE przynosi Panu(i) osobiście: 1 - więcej korzyści niż strat; 2 - tyle samo strat, co korzyści; 3 - więcej strat niż korzyści

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	34	11	16	936
Płeć					
Mężczyźni	44	31	11	14	441
Kobiety	36	36	10	18	495
Wiek					
18-24 lat	52	24	13	10	134
25-34	52	31	11	6	162
35-44	47	31	10	12	153
45-54	40	34	13	13	178
55-64	28	42	9	21	133
65 lat i więcej	22	39	7	32	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	41	33	9	17	346
Miasto do 20 tys.	46	30	15	9	132
20-100 tys.	32	34	12	22	191
101-500 tys.	36	40	8	17	166
501 tys.i więcej mieszk.	47	31	12	10	102
Wykształcenie					
Podstawowe	29	36	11	24	279
Zasadnicze zawodowe	42	33	9	16	238
Średnie	42	35	12	11	323
Wyższe	57	26	7	11	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	57	21	10	12	63
Prac.umysł.niż.szczebla	59	24	8	9	69
Pracownicy fiz.- umysł.	44	31	10	15	71
Robotnicy wykwalifikowani	53	27	7	13	93
Robotnicy niewykwalifik.	33	31	17	19	46
Rolnicy	58	24	10	8	50
Pracujący na własny rach.	33	33	20	13	30
Bierni zawodowo					
Renciści	25	37	13	25	75
Emeryci	23	44	8	25	228
Uczniowie i studenci	60	28	6	6	64
Bezrobotni	29	41	19	11	110
Gospodynie domowe i inni	54	31	3	12	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	50	25	9	16	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	54	28	11	7	60
sekt. pryw. poza rolnict.	47	30	12	12	177
prywatnym gosp. rolnym	57	30	8	6	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	40	33	14	13	73
301-500	35	39	13	13	136
501-900	39	36	7	18	194
901-1200	37	39	8	15	106
Powyżej 1200 zł	55	22	7	16	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	31	38	14	17	251
Średnie	37	35	9	19	417
Dobre	52	28	9	11	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	35	34	5	26	68
Raz w tygodniu	40	33	10	18	470
1-2 razy w miesiącu	43	32	11	14	143
Kilka razy w roku	40	34	13	12	177
W ogóle nie uczestniczy	38	39	14	9	76
Poglądy polityczne					
Lewica	46	34	10	11	138
Centrum	41	41	7	11	259
Prawica	43	29	15	14	257
Trudno powiedzieć	33	31	10	25	282

Tabela 4. Na przystąpieniu Polski do UE: 1 - więcej zyskuje Polska niż dawni członkowie UE; 2 - tyle samo zyskuje Polska, co państwa UE; 3 - więcej zyskują dawni członkowie UE niż Polska

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	24	28	18	934
Płeć					
Mężczyźni	32	23	32	14	440
Kobiety	29	26	24	21	494
Wiek					
18-24 lat	41	25	21	13	134
25-34	37	22	32	9	162
35-44	35	29	27	9	153
45-54	24	26	33	18	177
55-64	24	24	29	23	133
65 lat i więcej	24	20	23	33	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	23	26	23	344
Miasto do 20 tys.	30	17	36	18	132
20-100 tys.	33	27	23	17	191
101-500 tys.	28	28	31	13	166
501 tys. i więcej mieszk.	37	28	25	10	102
Wykształcenie					
Podstawowe	23	23	26	28	278
Zasadnicze zawodowe	32	21	36	10	238
Średnie	33	25	25	18	323
Wyższe	41	32	21	6	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	40	36	16	8	63
Prac. umysł. niż. szczebla	35	28	19	18	69
Pracownicy fiz.- umysł.	33	27	27	12	71
Robotnicy wykwalifikowani	37	19	36	7	93
Robotnicy niewykwalifik.	25	24	29	22	46
Rolnicy	33	15	31	21	48
Pracujący na własny rach.	18	33	34	15	30
Bierni zawodowo					
Renciści	19	30	34	17	75
Emeryci	23	22	26	29	227
Uczniowie i studenci	37	25	28	10	64
Bezrobotni	31	25	27	17	110
Gospodynie domowe i inni	51	10	27	13	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	35	30	21	13	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	34	21	33	12	60
sekt. pryw. poza rolnict.	33	28	28	11	177
prywatnym gosp. rolnym	32	14	35	19	48
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	35	25	27	13	72
301-500	30	27	30	14	135
501-900	31	22	25	23	194
901-1200	30	24	32	14	106
Powyżej 1200 zł	39	25	22	14	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	31	26	26	16	249
Średnie	24	25	30	21	417
Dobre	40	22	25	14	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	22	21	29	67
Raz w tygodniu	30	25	26	19	469
1-2 razy w miesiącu	34	23	30	13	143
Kilka razy w roku	26	27	31	16	177
W ogóle nie uczestniczy	36	22	31	11	76
Poglądy polityczne					
Lewica	35	25	31	10	138
Centrum	28	28	34	10	259
Prawica	41	23	25	11	254
Trudno powiedzieć	21	22	23	34	282

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na **stan polskiej gospodarki**?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	72	8	9	11	936
Płeć					
Mężczyźni	76	7	9	7	441
Kobiety	69	9	9	13	495
Wiek					
18-24 lat	76	12	5	7	134
25-34	83	4	6	7	162
35-44	78	7	10	5	153
45-54	79	6	9	6	178
55-64	65	15	8	12	133
65 lat i więcej	52	8	12	27	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	69	7	9	15	346
Miasto do 20 tys.	73	12	9	6	132
20-100 tys.	72	10	11	8	191
101-500 tys.	72	9	6	13	166
501 tys. i więcej mieszk.	85	5	7	3	102
Wykształcenie					
Podstawowe	55	12	10	23	279
Zasadnicze zawodowe	76	7	11	6	238
Średnie	81	7	7	5	323
Wyższe	85	6	4	4	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	86	9	2	3	63
Prac. umysł. niż. szczebla	82	4	5	8	69
Pracownicy fiz.- umysł.	86	3	8	4	71
Robotnicy wykwalifikowani	79	9	10	1	93
Robotnicy niewykwalifik.	76	12	7	6	46
Rolnicy	73	4	15	8	50
Pracujący na własny rach.	84	12	0	4	30
Bierni zawodowo					
Renciści	68	10	10	12	75
Emeryci	56	10	11	23	228
Uczniowie i studenci	70	18	7	5	64
Bezrobotni	69	6	14	11	110
Gospodynie domowe i inni	94	0	3	3	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	84	5	5	6	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	78	11	8	4	60
sekt. pryw. poza rolnict.	81	9	7	4	177
prywatnym gosp. rolnym	73	7	15	5	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	67	12	11	9	73
301-500	71	10	9	10	136
501-900	73	6	7	13	194
901-1200	78	8	10	4	106
Powyżej 1200 zł	88	5	6	1	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	66	8	12	13	251
Średnie	71	8	9	12	417
Dobre	79	9	5	7	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	60	18	2	19	68
Raz w tygodniu	73	8	10	9	470
1-2 razy w miesiącu	72	9	7	13	143
Kilka razy w roku	75	8	10	7	177
W ogóle nie uczestniczy	73	3	9	15	76
Poglądy polityczne					
Lewica	81	4	9	6	138
Centrum	72	10	13	5	259
Prawica	82	8	5	5	257
Trudno powiedzieć	59	10	8	24	282

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych w Polsce?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	75	7	7	11	936
Płeć					
Mężczyźni	77	6	8	9	441
Kobiety	73	8	6	13	495
Wiek					
18-24 lat	79	5	5	10	134
25-34	76	6	9	9	162
35-44	81	8	4	7	153
45-54	74	8	12	6	178
55-64	79	7	4	10	133
65 lat i więcej	62	10	6	22	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	74	8	6	11	346
Miasto do 20 tys.	69	11	11	9	132
20-100 tys.	76	4	9	11	191
101-500 tys.	75	7	4	14	166
501 tys.i więcej mieszk.	81	6	5	8	102
Wykształcenie					
Podstawowe	67	8	7	18	279
Zasadnicze zawodowe	75	9	7	8	238
Średnie	80	5	7	8	323
Wyższe	77	6	7	10	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	76	8	9	7	63
Prac.umysł.niż.szczebla	76	5	7	12	69
Pracownicy fiz.- umysł.	82	5	3	9	71
Robotnicy wykwalifikowani	77	8	10	4	93
Robotnicy niewykwalifik.	78	13	0	9	46
Rolnicy	73	11	11	6	50
Pracujący na własny rach.	78	5	5	11	30
Bierni zawodowo					
Renciści	66	12	7	15	75
Emeryci	69	8	6	17	228
Uczniowie i studenci	84	5	8	3	64
Bezrobotni	73	4	11	12	110
Gospodynie domowe i inni	82	0	7	11	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	81	6	5	8	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	79	8	4	9	60
sekt. pryw. poza rolnict.	75	8	9	8	177
prywatnym gosp. rolnym	75	12	11	2	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	73	13	4	10	73
301-500	79	11	2	8	136
501-900	74	7	7	12	194
901-1200	73	11	8	8	106
Powyżej 1200 zł	85	4	7	4	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	73	8	7	12	251
Średnie	74	7	7	12	417
Dobre	78	7	6	9	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	71	14	1	14	68
Raz w tygodniu	76	7	8	8	470
1-2 razy w miesiącu	76	8	3	13	143
Kilka razy w roku	73	7	10	10	177
W ogóle nie uczestniczy	67	3	4	26	76
Poglądy polityczne					
Lewica	84	4	4	8	138
Centrum	71	8	11	9	259
Prawica	79	9	6	5	257
Trudno powiedzieć	69	6	5	20	282

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na funkcjonowanie przedsiębiorstw prywatnych?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	64	7	11	18	936
Płeć					
Mężczyźni	71	6	10	13	441
Kobiety	58	8	12	22	495
Wiek					
18-24 lat	64	9	11	16	134
25-34	67	9	11	13	162
35-44	77	4	9	11	153
45-54	73	5	10	13	178
55-64	64	6	10	20	133
65 lat i więcej	42	8	14	36	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	59	8	11	22	346
Miasto do 20 tys.	63	5	15	17	132
20-100 tys.	68	9	10	14	191
101-500 tys.	64	5	12	19	166
501 tys. i więcej mieszk.	74	6	6	14	102
Wykształcenie					
Podstawowe	48	7	14	31	279
Zasadnicze zawodowe	71	7	9	13	238
Średnie	69	7	11	13	323
Wyższe	78	5	9	9	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	79	6	6	10	63
Prac. umysł. niż. szczebla	65	6	11	18	69
Pracownicy fiz.- umysł.	76	4	7	13	71
Robotnicy wykwalifikowani	73	8	12	6	93
Robotnicy niewykwalifik.	69	13	2	15	46
Rolnicy	69	6	7	18	50
Pracujący na własny rach.	62	13	18	7	30
Bierni zawodowo					
Renciści	58	5	11	27	75
Emeryci	48	7	13	32	228
Uczniowie i studenci	68	8	11	13	64
Bezrobotni	62	6	18	14	110
Gospodynie domowe i inni	88	2	3	6	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	70	6	7	17	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	77	3	8	12	60
sekt. pryw. poza rolnict.	72	10	10	8	177
prywatnym gosp. rolnym	69	9	7	15	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	68	5	10	16	73
301-500	60	5	16	19	136
501-900	64	7	10	19	194
901-1200	68	7	11	14	106
Powyżej 1200 zł	77	6	11	6	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	56	5	15	23	251
Średnie	64	9	9	18	417
Dobre	71	6	9	14	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	56	8	13	24	68
Raz w tygodniu	66	7	10	17	470
1-2 razy w miesiącu	61	6	14	20	143
Kilka razy w roku	67	8	11	14	177
W ogóle nie uczestniczy	61	6	9	24	76
Poglądy polityczne					
Lewica	79	4	8	9	138
Centrum	66	7	13	14	259
Prawica	70	9	9	13	257
Trudno powiedzieć	49	7	13	31	282

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na sytuację w Pana(i) zakładzie pracy, gospodarstwie rolnym?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	6	43	13	458
Płeć					
Mężczyźni	40	6	42	12	245
Kobiety	35	5	45	15	213
Wiek					
18-24 lat	33	5	42	21	52
25-34	46	7	38	10	122
35-44	36	3	52	9	111
45-54	37	8	47	7	107
55-64	27	10	35	29	43
65 lat i więcej	30	0	29	41	22
Miejsce zamieszkania					
Wieś	41	7	39	13	174
Miasto do 20 tys.	37	7	38	18	57
20-100 tys.	27	4	51	19	88
101-500 tys.	38	3	53	6	76
501 tys.i więcej mieszk.	43	6	38	13	63
Wykształcenie					
Podstawowe	31	8	35	26	70
Zasadnicze zawodowe	35	7	47	11	139
Średnie	38	5	44	13	174
Wyższe	46	3	43	8	76
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	45	5	44	7	61
Prac.umysł.niż.szczebla	42	4	45	9	66
Pracownicy fiz.- umysł.	28	8	51	13	65
Robotnicy wykwalifikowani	41	7	41	11	90
Robotnicy niewykwalifik.	26	8	50	16	40
Rolnicy	55	10	28	7	48
Pracujący na własny rach.	31	4	51	13	27
Bierni zawodowo					
Renciści	25	7	14	54	9
Emeryci	31	0	22	48	25
Uczniowie i studenci	24	0	63	13	7
Bezrobotni	27	0	73	0	12
Gospodynie domowe i inni	14	0	68	19	6
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	33	6	52	9	122
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	48	6	35	12	59
sekt. pryw. poza rolnict.	35	7	45	14	170
prywatnym gosp. rolnym	62	6	24	7	47
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	25	16	48	11	29
301-500	40	6	49	5	62
501-900	41	2	43	13	81
901-1200	31	11	45	14	58
Powyżej 1200 zł	42	3	46	9	50
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	9	43	20	103
Średnie	38	5	43	13	200
Dobre	43	4	43	9	156
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	46	13	34	7	26
Raz w tygodniu	40	5	43	12	216
1-2 razy w miesiącu	32	6	48	15	80
Kilka razy w roku	33	7	47	13	97
W ogóle nie uczestniczy	39	4	33	23	38
Poglądy polityczne					
Lewica	41	4	40	14	70
Centrum	31	8	53	8	151
Prawica	47	5	38	9	131
Trudno powiedzieć	32	5	38	25	107

Tabela 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej **bezrobocie w Polsce** raczej zwiększyło się, raczej zmniejszyło się czy też integracja nie miała na to wpływu? 1 - Raczej zwiększyło się; 2 - Raczej zmniejszyło się; 3 - Integracja nie miała na to wpływu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	56	19	6	933
Płeć					
Mężczyźni	21	57	17	5	441
Kobiety	18	55	20	7	492
Wiek					
18-24 lat	18	60	17	5	134
25-34	17	58	23	2	162
35-44	26	54	19	1	153
45-54	20	57	18	4	178
55-64	18	57	20	5	133
65 lat i więcej	18	49	15	18	173
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	59	17	8	345
Miasto do 20 tys.	21	57	17	4	132
20-100 tys.	22	49	22	6	191
101-500 tys.	21	53	21	5	164
501 tys.i więcej mieszk.	21	62	15	2	102
Wykształcenie					
Podstawowe	16	54	18	12	277
Zasadnicze zawodowe	22	55	21	3	238
Średnie	20	58	18	3	323
Wyższe	22	54	15	8	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	56	12	3	63
Prac.umysł.niż.szczebla	12	64	22	2	69
Pracownicy fiz.- umysł.	21	57	19	3	71
Robotnicy wykwalifikowani	16	64	20	0	93
Robotnicy niewykwalifik.	24	49	22	5	46
Rolnicy	15	62	15	7	50
Pracujący na własny rach.	36	50	6	8	30
Bierni zawodowo					
Renciści	28	49	12	10	74
Emeryci	15	55	17	13	227
Uczniowie i studenci	16	62	15	7	64
Bezrobotni	21	45	32	3	110
Gospodynie domowe i inni	23	61	16	0	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	24	55	19	2	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	23	59	18	0	60
sekt. pryw. poza rolnict.	19	59	19	3	177
prywatnym gosp. rolnym	15	58	17	10	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	27	49	21	2	73
301-500	20	49	26	5	136
501-900	17	58	16	9	194
901-1200	16	63	18	4	106
Powyżej 1200 zł	29	56	14	1	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	19	53	21	7	251
Średnie	21	54	18	7	417
Dobre	18	60	17	5	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	48	17	15	68
Raz w tygodniu	19	57	19	5	469
1-2 razy w miesiącu	18	56	19	7	143
Kilka razy w roku	22	53	20	5	176
W ogóle nie uczestniczy	22	59	16	4	76
Poglądy polityczne					
Lewica	24	61	14	1	138
Centrum	15	60	22	4	259
Prawica	20	55	19	6	257
Trudno powiedzieć	21	50	18	12	279

Tabela 10. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na **materialne warunki życia Polaków?**

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	13	23	15	935
Płeć					
Mężczyźni	55	10	23	11	441
Kobiety	44	16	23	18	494
Wiek					
18-24 lat	53	13	22	13	134
25-34	57	8	24	11	162
35-44	59	11	23	7	153
45-54	50	16	24	11	178
55-64	42	18	25	15	133
65 lat i więcej	35	14	23	29	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	50	10	24	16	346
Miasto do 20 tys.	40	17	23	20	132
20-100 tys.	46	15	27	13	191
101-500 tys.	53	13	20	14	164
501 tys. i więcej mieszk.	58	15	21	6	102
Wykształcenie					
Podstawowe	38	15	21	26	278
Zasadnicze zawodowe	49	15	27	9	238
Średnie	53	14	22	10	323
Wyższe	66	3	22	9	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	65	5	20	11	63
Prac. umysł. niż. szczebla	60	10	24	7	69
Pracownicy fiz.- umysł.	56	7	23	14	71
Robotnicy wykwalifikowani	61	15	23	2	93
Robotnicy niewykwalifik.	32	21	32	14	46
Rolnicy	55	12	21	12	50
Pracujący na własny rach.	56	20	21	3	30
Bierni zawodowo					
Renciści	38	19	25	18	74
Emeryci	40	12	24	24	228
Uczniowie i studenci	51	16	19	14	64
Bezrobotni	46	13	22	19	110
Gospodynie domowe i inni	52	19	26	3	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	60	9	25	6	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	56	15	17	11	60
sekt. pryw. poza rolnict.	52	13	26	9	177
prywatnym gosp. rolnym	57	12	21	9	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	41	25	28	5	73
301-500	47	14	24	16	136
501-900	52	12	22	14	194
901-1200	51	16	22	11	106
Powyżej 1200 zł	65	6	22	7	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	35	17	27	21	251
Średnie	49	12	25	14	417
Dobre	62	11	17	9	267
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	49	12	15	23	68
Raz w tygodniu	49	13	26	13	470
1-2 razy w miesiącu	49	13	21	17	143
Kilka razy w roku	49	17	23	11	176
W ogóle nie uczestniczy	47	9	20	23	76
Poglądy polityczne					
Lewica	56	16	17	11	138
Centrum	52	13	27	8	259
Prawica	54	11	24	10	257
Trudno powiedzieć	38	14	22	26	280

Tabela 11. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na **pozycję Polski w Europie?**

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	6	12	14	935
Płeć					
Mężczyźni	69	5	13	13	441
Kobiety	67	7	11	15	494
Wiek					
18-24 lat	74	12	6	8	134
25-34	72	4	14	11	162
35-44	72	6	18	4	153
45-54	71	6	14	9	178
55-64	71	4	8	17	133
65 lat i więcej	49	7	10	33	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	63	5	13	19	346
Miasto do 20 tys.	68	7	10	16	132
20-100 tys.	65	10	15	9	191
101-500 tys.	72	4	11	13	164
501 tys.i więcej mieszk.	80	6	8	5	102
Wykształcenie					
Podstawowe	57	6	11	27	278
Zasadnicze zawodowe	66	7	18	9	238
Średnie	74	7	10	10	323
Wyższe	85	4	10	1	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	83	3	12	2	63
Prac.umysł.niż.szczebla	80	5	6	8	69
Pracownicy fiz.- umysł.	78	3	14	4	71
Robotnicy wykwalifikowani	71	9	14	5	93
Robotnicy niewykwalifik.	73	11	7	8	46
Rolnicy	74	0	17	9	50
Pracujący na własny rach.	76	4	17	3	30
Bierni zawodowo					
Renciści	63	8	13	16	74
Emeryci	56	5	10	29	228
Uczniowie i studenci	73	10	7	10	64
Bezrobotni	53	9	18	20	110
Gospodynie domowe i inni	83	3	10	3	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	80	5	9	6	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	73	7	15	4	60
sekt. pryw. poza rolnict.	75	7	13	5	177
prywatnym gosp. rolnym	81	0	12	7	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	61	9	15	15	73
301-500	68	7	10	15	136
501-900	66	4	13	18	194
901-1200	78	8	5	8	106
Powyżej 1200 zł	82	5	9	4	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	60	6	16	18	251
Średnie	64	7	14	15	417
Dobre	81	5	5	9	267
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	60	7	8	25	68
Raz w tygodniu	71	5	12	12	470
1-2 razy w miesiącu	71	5	9	15	143
Kilka razy w roku	67	9	13	11	176
W ogóle nie uczestniczy	52	6	18	24	76
Poglądy polityczne					
Lewica	78	5	10	7	138
Centrum	64	8	18	10	259
Prawica	79	7	7	7	257
Trudno powiedzieć	55	5	11	28	280

Tabela 12. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wpłynęło raczej korzystnie, raczej niekorzystnie czy też nie miało wpływu na przestrzeganie prawa w Polsce?

(%)

	Raczej korzystnie	Raczej niekorzystnie	Nie miało wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	8	38	16	934
Płeć					
Mężczyźni	42	9	38	11	440
Kobiety	33	8	39	21	494
Wiek					
18-24 lat	38	12	42	9	134
25-34	39	7	38	16	162
35-44	35	11	47	7	153
45-54	45	9	35	12	178
55-64	44	8	34	13	132
65 lat i więcej	24	5	36	35	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	33	8	38	20	346
Miasto do 20 tys.	40	10	33	17	132
20-100 tys.	36	9	43	12	191
101-500 tys.	40	7	36	17	164
501 tys.i więcej mieszk.	45	9	42	4	101
Wykształcenie					
Podstawowe	28	11	33	28	278
Zasadnicze zawodowe	36	9	46	9	238
Średnie	44	7	38	11	323
Wyższe	45	6	35	14	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	51	8	28	12	63
Prac.umysł.niż.szczebla	46	6	34	13	69
Pracownicy fiz.- umysł.	41	11	45	3	71
Robotnicy wykwalifikowani	42	12	39	6	93
Robotnicy niewykwalifik.	26	16	39	20	46
Rolnicy	44	4	36	16	50
Pracujący na własny rach.	39	5	52	3	30
Bierni zawodowo					
Renciści	37	7	36	20	74
Emeryci	31	7	36	26	228
Uczniowie i studenci	36	15	42	8	64
Bezrobotni	32	6	42	21	110
Gospodynie domowe i inni	37	8	48	7	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	43	10	37	9	123
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	41	14	34	12	60
sekt. pryw. poza rolnict.	40	9	42	9	177
prywatnym gosp. rolnym	44	4	38	14	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	31	16	44	9	73
301-500	35	7	40	17	136
501-900	37	9	38	16	194
901-1200	47	8	34	12	106
Powyżej 1200 zł	57	9	28	6	70
Ocena własnych war. mater.					
Złe	33	8	40	19	251
Średnie	35	7	41	17	417
Dobre	45	11	32	11	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	29	6	34	31	68
Raz w tygodniu	38	9	39	14	470
1-2 razy w miesiącu	35	12	37	17	143
Kilka razy w roku	41	6	41	12	176
W ogóle nie uczestniczy	40	4	36	20	75
Poglądy polityczne					
Lewica	49	5	39	7	138
Centrum	37	10	43	10	258
Prawica	47	9	35	8	257
Trudno powiedzieć	23	8	37	33	280

Tabela 13. Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej **poczucie własnej wartości Polaków** raczej zwiększyło się, raczej zmniejszyło się czy też integracja nie miała na to wpływu? 1 - Raczej zwiększyło się; 2 - Raczej zmniejszyło się; 3 - Integracja nie miała na to wpływu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	45	4	38	12	933
Płeć					
Mężczyźni	49	4	36	10	441
Kobiety	42	4	41	14	492
Wiek					
18-24 lat	54	5	35	6	134
25-34	52	3	39	5	162
35-44	51	1	37	10	153
45-54	48	4	41	7	178
55-64	42	5	43	9	133
65 lat i więcej	25	7	35	32	173
Miejsce zamieszkania					
Wieś	42	3	38	17	345
Miasto do 20 tys.	52	4	36	9	132
20-100 tys.	42	7	40	11	191
101-500 tys.	48	3	40	10	164
501 tys.i więcej mieszk.	51	5	38	6	102
Wykształcenie					
Podstawowe	33	6	38	24	277
Zasadnicze zawodowe	49	2	41	8	238
Średnie	48	5	40	7	323
Wyższe	62	5	27	5	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	68	1	26	5	63
Prac.umysł.niż.szczebla	50	11	34	5	69
Pracownicy fiz.- umysł.	52	1	37	10	71
Robotnicy wykwalifikowani	53	4	37	6	93
Robotnicy niewykwalifik.	58	0	28	14	46
Rolnicy	55	4	35	6	50
Pracujący na własny rach.	52	8	29	11	30
Bierni zawodowo					
Renciści	35	8	44	13	74
Emeryci	31	5	40	24	227
Uczniowie i studenci	58	9	33	0	64
Bezrobotni	30	0	55	14	110
Gospodynie domowe i inni	60	0	33	6	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	54	6	34	7	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	58	3	31	9	60
sekt. pryw. poza rolnict.	55	2	35	7	177
prywatnym gosp. rolnym	54	9	33	3	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	45	3	45	7	73
301-500	44	3	41	12	136
501-900	45	3	36	16	194
901-1200	53	7	35	5	106
Powyżej 1200 zł	63	5	25	7	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	35	4	46	15	251
Średnie	43	4	39	14	417
Dobre	59	5	30	5	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	9	33	21	68
Raz w tygodniu	45	3	40	11	469
1-2 razy w miesiącu	48	5	36	11	143
Kilka razy w roku	45	4	43	8	176
W ogóle nie uczestniczy	48	3	27	21	76
Poglądy polityczne					
Lewica	50	6	39	5	138
Centrum	45	3	44	8	259
Prawica	54	4	35	8	257
Trudno powiedzieć	35	5	37	24	279

Tabela 14. Jak Pan(i) sądzi, czy **ludzie tacy jak Pan(i)** raczej zyskują czy też raczej tracą na członkostwie w Unii Europejskiej?

(%)

	Raczej zyskują	Raczej tracą	Ani nie tracą, ani nie zyskują	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	13	54	7	935
Płeć					
Mężczyźni	30	13	53	4	441
Kobiety	22	14	56	8	494
Wiek					
18-24 lat	55	6	34	5	134
25-34	40	4	47	9	162
35-44	27	15	55	3	153
45-54	20	15	59	6	178
55-64	14	20	61	5	133
65 lat i więcej	4	20	68	9	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	14	56	6	346
Miasto do 20 tys.	24	17	57	2	132
20-100 tys.	25	13	54	8	191
101-500 tys.	23	12	58	7	164
501 tys.i więcej mieszk.	38	13	43	6	102
Wykształcenie					
Podstawowe	18	18	56	8	278
Zasadnicze zawodowe	21	13	61	5	238
Średnie	31	11	52	6	323
Wyższe	45	7	41	7	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	54	5	36	6	63
Prac.umysł.niż.szczebla	38	6	51	5	69
Pracownicy fiz.- umysł.	32	7	54	7	71
Robotnicy wykwalifikowani	34	5	58	4	93
Robotnicy niewykwalifik.	13	17	58	12	46
Rolnicy	32	20	38	10	50
Pracujący na własny rach.	25	9	59	7	30
Bierni zawodowo					
Renciści	9	30	54	7	74
Emeryci	4	17	71	8	228
Uczniowie i studenci	67	10	18	5	64
Bezrobotni	26	15	56	4	110
Gospodynie domowe i inni	23	12	61	3	36
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	32	8	54	6	124
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	41	8	45	6	60
sekt. pryw. poza rolnict.	34	7	53	5	177
prywatnym gosp. rolnym	38	16	39	8	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	26	15	58	1	73
301-500	24	14	55	7	136
501-900	22	13	57	8	194
901-1200	22	12	61	5	106
Powyżej 1200 zł	44	8	46	3	71
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	24	55	6	251
Średnie	23	12	58	7	417
Dobre	40	6	50	5	267
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	10	73	9	68
Raz w tygodniu	25	13	55	7	470
1-2 razy w miesiącu	28	12	54	6	143
Kilka razy w roku	28	15	53	4	176
W ogóle nie uczestniczy	40	14	38	8	76
Poglądy polityczne					
Lewica	34	10	53	3	138
Centrum	28	13	54	5	259
Prawica	28	10	58	4	257
Trudno powiedzieć	17	19	53	11	280